

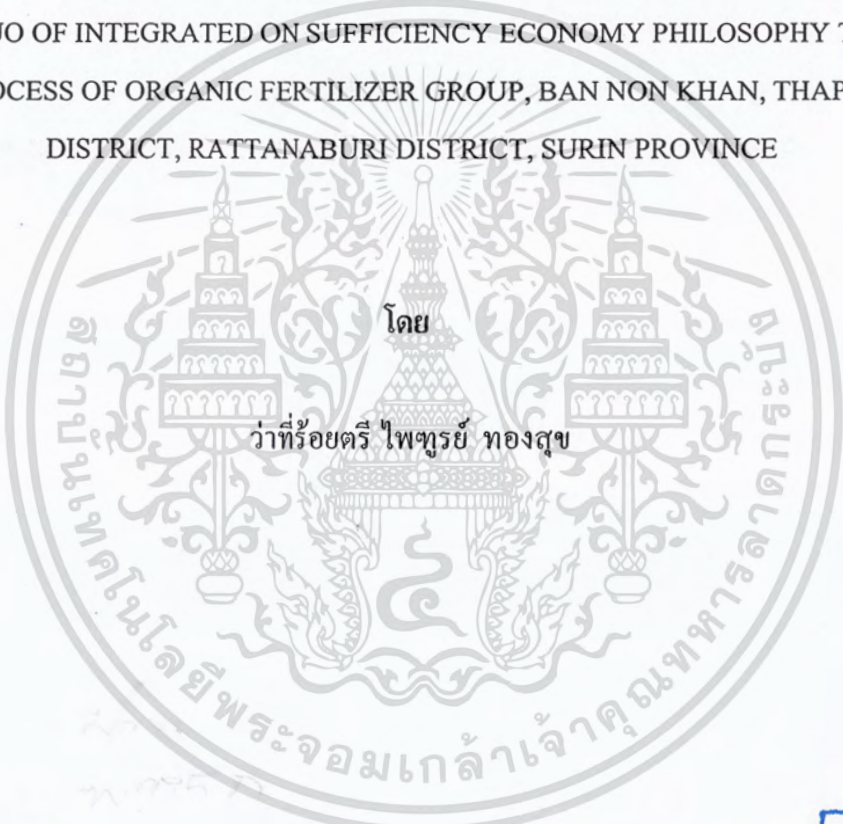

A032689

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
STATUS QUO OF INTEGRATED ON SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY THROUGH
WORK PROCESS OF ORGANIC FERTILIZER GROUP, BAN NON KHAN, THAP YAI SUB
DISTRICT, RATTANABURI DISTRICT, SURIN PROVINCE

โดย
ว่าที่ร้อยตรี ไพฑูรย์ ทองสุข

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 32689
วัน, เดือน, ปี.พ. 8 ก.พ. 2555

Signature
b. 11/25/55
i.

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาพิเศษ

ปีการศึกษา 2553

ชื่อเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

Status Quo of Integrated on Sufficiency Economy Philosophy through Work Process of Organic Fertilizer Group, Ban Non Khan, ThapYai Sub District, Rattanaburi District, Surin Province

ชื่อ-สกุล ว่าที่ร้อยตรีไพฑูริย์ ทองสุข

หลักสูตรเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัคพงศ์ ปวงสุข

บทคัดย่อ

จากผลการวิจัย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ใน ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 53 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ด้วยตัวเอง โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวนทั้งหมด 53 คน คิดเป็น (ร้อยละ 100) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.2) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 94.3) มีสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีจำนวน 5 คน (ร้อยละ 35.8) มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพหลักทางเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ย 83,018.87 บาท/ปี นอกจากนี้แล้วผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง (ร้อยละ 86.8) พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 27.83 ไร่ มีวิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพเกษตรจากการเรียนรู้จากเพื่อนบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 66.0)

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเคยได้ยินคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 100.0) และส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่า คือ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงพออยู่ พอกิน ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และมีความเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การประหยัดคอดออม การกระทำความรอบครอบ และมีแนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเริ่มจากเรื่องใกล้ตัว ก่อนจากนั้นค่อยไปไกล การยึดหลักความประหยัดในการดำรงชีวิต มีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ โดยมีความพอเพียงของอาหาร ในครัวเรือนและมีการแลกเปลี่ยนผลผลิต ซึ่งเป็นการพึ่งพากันด้านอาหารและ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร และทำให้ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในครัวเรือนลดลง นอกจากนี้แล้วผู้ให้สัมภาษณ์มีการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน และได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ

กระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้าน เพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกและมีหน้าที่ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เป็นประจำ เนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความพอประมาณ) พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพอประมาณในการผลิต (ด้านความมีเหตุผล) พบว่า ส่วนใหญ่มีการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม (ด้านการมีภูมิคุ้มกัน) พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้และมีเงินทุนสำรองในการใช้จ่าย (ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์) พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาจากเอกสารและดูจากทีวี (ด้านคุณธรรมในการทำงาน) พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงานในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความพอดีเกี่ยวกับเงินทุน ขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกบางส่วนไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากช่วงเวลาในการประกอบอาชีพหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จลงได้โดยได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัคพงศ์ ปวงสุข อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลา ให้กำลังใจ คอยให้คำปรึกษา พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำปัญหาพิเศษ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และข้อผิดพลาดของปัญหาพิเศษ จนทำให้ปัญหาพิเศษเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขอขอบคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์เกษตรทุกท่าน ที่ให้ความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือ การยืมรูปเล่มปัญหาพิเศษ ด้านการติดต่อธุรการ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงาน ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ใช้น้ำอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้อย่างดีและสมบูรณ์ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาญาติพี่น้อง ครอบครัว ตลอดไปจนถึงผู้มีพระคุณที่เป็นกำลังใจ ให้โอกาส ให้การสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียน ให้ทุนทรัพย์ ให้ความรัก ความห่วงใยด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาสาขาวิชาครุศาสตร์เกษตรทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำปัญหาพิเศษเรื่องนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ไพฑูรย์ ทองสุข
มีนาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของปัญหา.....	3
1.4 นิยามศัพท์.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	5
2.2 หลักและกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	6
2.3 จุดเน้นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	13
2.4 แนวทางในการปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2.5 หลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	15
2.6 เศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิดและการขับเคลื่อนในภาคเกษตรกรรม.....	20
2.7 การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	23
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
3.1 ประชากร.....	28
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.2.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และลักษณะของแบบสัมภาษณ์.....	28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์.....	29
3.2.4 วิธีการดำเนินการสัมภาษณ์.....	29
3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	29
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล.....	30
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	61
ภาคผนวก.....	65
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย.....	66
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	69

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	เพศของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	30
2	อายุของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	31
3	สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	31
4	สมาชิกในครอบครัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	32
5	การศึกษาของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	32
6	อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	33
7	อาชีพเสริมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	33
8	รายได้ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	34
9	ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัว.....	35
10	แหล่งการเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพ.....	36
11	การรับรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	37
12	ความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	38
13	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....	39
14	การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ.....	41
15	การเป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชน.....	42
16	กระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์.....	43
17	การมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์.....	44
18	ตำแหน่งในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์.....	44
19	หน้าที่ของเกษตรกรในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์.....	45
20	การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์.....	45
21	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความพอประมาณ).....	46
22	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความมีเหตุผล).....	46
23	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านการมีภูมิคุ้มกัน).....	47
24	การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์).....	47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
25 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านคุณธรรมในการทำงาน).....	48
26 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความพอประมาณ).....	48
27 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความมีเหตุผล).....	49
28 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านการมีภูมิคุ้มกัน).....	49
29 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์).....	50
30 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านคุณธรรมในการทำงาน).....	50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การเกษตรแผนปัจจุบัน เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติเขียวในราว ค.ศ.1960 (พ.ศ. 2503) โดยใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เกษตรและเทคโนโลยี มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เช่น การใช้พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ให้ผลผลิตสูง การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร ไถพรวน ได้ลึกมากขึ้นทดแทนแรงงานจากสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถผลิตได้ในทุกช่วงเวลาและมีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้สารเคมีทางการเกษตรจำพวกปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนพืชสังเคราะห์ ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้นในการลงทุนที่เท่าเดิมในระยะเวลาเดิม เพื่อจะได้มีวัตถุดิบป้อนให้กับ โรงงานอุตสาหกรรมและเป็นการประหยัดแรงงาน เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่หลังไหลไปสู่ภาคอุตสาหกรรมตามที่ได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อนหน้านี้การปฏิวัติเขียว ได้กลายเป็นนโยบายและแนวทางหลักของการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่ในโลก นโยบายส่งเสริมการทำเกษตร รวมถึงเทคนิคการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ได้ถูกกำหนดให้ใช้แนวทางเดียวกันจนกลายเป็นระบบหลักของทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย เนื่องจาก แนวคิดในเรื่องผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากมีผลตอบแทนสูงกับผู้ผลิต ได้กลายเป็นแนวทางหลักในการเลือกรูปแบบการผลิตทางการเกษตร การปฏิวัติเขียวได้เข้าสู่ประเทศในเอเชียตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โดยประเทศผู้ชนะสงครามได้นำการเกษตรกรรมที่ในยุคนั้นเรียกว่า “เกษตรกรรมแผนใหม่” ที่เน้นการใช้สารเคมีสังเคราะห์เข้ามาสู่ประเทศญี่ปุ่น และได้แพร่ต่อไปยังประเทศพันธมิตร เช่น เกาหลีใต้ และอีกหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย เป็นต้น (อานัฐ ตันโซ, 2550: www.maejonatural_farming.org.)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และดินทราย ที่มีคุณภาพต่ำอยู่แล้วและเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักในการผลิตพืชอาหารประเภทต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดดินเสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็วสภาพดินเสื่อมโทรมคือดินที่มีสภาพแปรเปลี่ยนไปจากเดิมและอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณสมบัติทางด้านต่างๆ ของดินไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช (ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง, 2552) นอกจากนี้แล้วปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรยังเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ดินเสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็ว จากการที่เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มผลผลิตของตนเองจากการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาต่างๆ เช่น 1. ปัญหาราคาปุ๋ยเคมีแพงเกินไปและราคาผลผลิตทางการเกษตรต่ำจึงทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปุ๋ยเคมีไม่คุ้มค่ากับการลงทุน 2. ปัญหาเรื่องคุณภาพและปริมาณปุ๋ยเคมีที่จำหน่ายในท้องตลาด 3. ปัญหาการเอาเปรียบของผู้ประกอบการค้าปุ๋ยบางคน และบางกลุ่มในเรื่องปุ๋ยปลอมปุ๋ยด้อยมาตรฐาน ปุ๋ยเสื่อมคุณภาพปุ๋ยมีน้ำหนักไม่ตรงตามที่ระบุไว้ในฉลากตลอด จนการโฆษณาโอ้อวดคุณภาพของปุ๋ยจนเกินความเป็นจริง 4. ขาดการส่งเสริมความรู้พื้นฐานของการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามคุณลักษณะของดินและความต้องการของพืชที่ปลูก เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (บุญแสน เตียวบุญคุณธรรม, 2549: www.nsruc.ac.th/e-learning/soil/lesson_11_6.php.)

จากปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนหลาย ๆ หน่วยงานได้มีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกษตรกรหันกลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอยู่มากมายในท้องถิ่น เพื่อการทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรมแล้วเกษตรกรยังประสบปัญหาเรื่องสถานะเศรษฐกิจรอบด้านอีกด้วย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้มีการขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนในประเทศหันมาให้ความสำคัญและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน ซึ่งเกษตรกรในหมู่บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน ซึ่งประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง จากการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพ และมีการจัดจำหน่ายให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป จากผลการดำเนินงานสามารถสร้างรายได้เพิ่ม ส่งผลดีต่อการทำการเกษตรในพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบวนการทำงานเป็นกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เพื่อศึกษาศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่น และชุมชนของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
3. เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
4. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกร บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ปี 2553 โดยการศึกษาวิจัยจะเน้น ศึกษากระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกร โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการทำงานของกลุ่ม รวมทั้งศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่นและชุมชน

1.4 นิยามศัพท์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งไม่ได้มีข้อห้ามความร้ายว ความเจริญก้าวหน้าแต่อย่างใด ในทางกลับกันผู้ที่ปฏิบัติตามจะทำให้มีความรอบคอบและมั่นคงในแนวทางการดำรงชีวิต รวมทั้งการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งจะส่งผลให้มีความร้ายว และ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551: 16-20)

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ทำการเกษตรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน ชาวประมง ป่าไม้ หรือเลี้ยงสัตว์ ส่วนกสิกร หมายถึง ผู้ที่ทำการปลูกพืชเพียงอย่างเดียวซึ่งจะไม่นวมถึงการเลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการทำป่าไม้ เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน เป็นต้น

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง บุคคลที่เป็นเกษตรกรหรือประกอบอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ในบ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มารวมตัวกันเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่มีองค์ประกอบของปุ๋ยเป็นสารอินทรีย์ชนิดต่างๆ ธาตุอาหารในปุ๋ยจะเกิดประโยชน์ต่อพืชได้ก็ต่อเมื่อได้ผ่านกระบวนการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์เสียก่อนแล้วปลดปล่อยออกมาในรูปอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้กันแพร่หลายได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เป็นต้น

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง ความรู้และหลักการต่าง ๆ ที่อธิบายถึงพฤติกรรมของกลุ่ม หรือเป็นศาสตร์หนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เป็นการศึกษาถึงพลังหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกกลุ่มเป็นส่วนรวม รวมถึงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ถูกกล่อมเกลามาจากประสบการณ์ของกลุ่ม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานภาพพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

2. ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และการเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่นและชุมชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชนได้

3. ได้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

4. ได้ข้อมูลเกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกร บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

5. สามารถเป็นข้อมูลในการส่งเสริมอาชีพการเกษตรกรรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน และเพื่ออนุรักษ์อาชีพการเกษตรไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ศึกษาต่อไป

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า“เศรษฐกิจพอเพียง”ว่าหมายถึง การดำเนินชีวิตการมีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน สามารถเลี้ยงดูตัวเอง ชูตนเอง โดยให้ความเหมาะสมเพียงพอกับความต้องการของตนเองได้ทั้งนี้ไม่ได้ หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องทำการผลิตอาหารถักทอเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายด้วยตนเองแต่ หมายถึง ในหมู่บ้านจะต้องมีความพอเพียงในระดับหนึ่ง (กรมการปกครอง, 2541: 4-5)

มานะ จิตตะสังคะ (2537:204-205) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านการผลิต เพื่อการยังชีพและให้พอเพียงต่อความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆ ก่อนเป็นสำคัญให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรู้ อยากมีในสิ่งที่เกินแก่กำลังของตน

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540: 1) ศึกษาระบบเศรษฐกิจของชุมชนไทยในอดีตว่าเป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอยังชีพผลิตพืชผลพืชพันธุ์ไว้เพื่อกินเพื่อใช้เองไม่มีระบบการพึ่งพิงสังคมภายนอก มีความผูกพันกันสูงช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความพอเพียงในตนเองนับถือระบบเครือญาติเป็นสำคัญและไม่มีการแบ่งชนชั้นกันเป็นต้น

ประเวศ วะสี (2542: 4-6) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับใครไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่ส่งออก ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาคแต่ หมายถึง การที่มนุษย์เรามีความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ ด้วยกันได้แก่ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน 2) จิตใจพอเพียง 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง 5) ปัญญาพอเพียง 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง และ 7) มีความมั่นคงพอเพียงไม่ไขว่คว้า เดียวจน เดียวรวย ซึ่งเมื่อทุกอย่างเกิดความพอเพียงก็จะเกิดความสมดุลคือ ความเป็นปกติและยั่งยืน ซึ่งอาจจะเรียกในชื่ออื่นๆ ได้เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจสมดุลหรือเศรษฐกิจบูรณาการ เป็นต้น

นิคม มุสิกคามะ (2542: 263) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามน่าภาคภูมิใจ โดยที่สามารถผลิตทรัพยากรได้ตามภูมิปัญญาและเทคโนโลยีแบบไทย มีความพอเพียงในครอบครัว ชุมชนมีความ

เข้มแข็งช่วยตัวเองได้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในศาสนามีสังคมที่สงบสุขกินคืออยู่ที่ขึ้นการผลิตอุดมสมบูรณ์พอเพียงที่จะค้าขายไปยังต่างประเทศ

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2542: 257) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคน ในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชนทั้งนี้การพัฒนาคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกินรู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูตัวเองโดยให้มีความเหมาะสมเพียงพอกับความต้องการของตนเอง และนักวิชาการได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากร่ำรวยในสิ่งที่เกินแก่กำลังของตน โดยมีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน 2) จิตใจพอเพียง 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง 5) ปัญญาพอเพียง 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง และ 7) มีความมั่นคงพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามนำภาคภูมิใจ (ภักพงส์ ปวงสุข, 2553: 29)

2.2 หลักและกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งจากแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิบัติเป็นตัวอย่างนั้น สามารถมองหลักและกรอบแนวคิด ได้ดังนี้ (กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อ่างโดย ภักพงส์ ปวงสุข, 2553: 160)

1. เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน (Economic Life Guiding Principles) ในทางที่ควรจะเป็น (i.e. Secularized Normative Prescription) โดยมีพื้นฐาน มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect) และตลอดระยะเวลากว่า 25 ปีที่ผ่านมา ก็ได้มีการทดลองดำเนินโครงการพัฒนาที่หลากหลาย ตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับ สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วยังเกิดชุมชน หลายแห่งที่มีแนวทางการดำรงชีวิตและการพัฒนาที่สามารถใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นกรณีศึกษาได้ ทั้งหมดนี้บังคับชี้ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการนำไปประยุกต์ใช้ที่ เกิดขึ้นจริง (Existence of Empirical Evidence)

2. เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Timely/Timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวพ้นจากวิกฤต และการพัฒนาในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

3. เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มองว่า สถานการณ์ในโลกนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา (Uncertainties) เนื่องจากความ เชื่อมโยง (Connectivity) ของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

4. เป็นปรัชญาที่มุ่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตใน แต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคง (Security) และความยั่งยืนของการพัฒนา (Sustainability) ในมิติ ต่าง ๆ อาทิ มิติทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ

5. อาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็น Paradigm Shift ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการพิจารณาและวิเคราะห์สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลง ตลอดจนนโยบายแนวทาง และ วิธีการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ตลอดจนผลที่เกิดขึ้น ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหมายรวมถึง การที่ชุมชนและประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

คุณลักษณะ (Characteristics) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตน ของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการ พัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าว ทันต่อ โลกยุคโลกาภิวัตน์

1. เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น (Normative Prescription) โดยมีพื้นฐานมาจาก วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect)

2. เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ (Scalable) ทั้งระดับครอบครัว ระดับ ชุมชน และระดับรัฐ อนึ่ง ระดับปัจเจกบุคคลนั้นอาจนับเป็น หน่วยครอบครัวเดี่ยว (Single Household) นอกจากนี้ ยังได้ เน้นว่า สามารถใช้ได้กับคนทุกระดับ อาทิ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ เป็นต้น

3. แนวคิด ทางสายกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญ (Keyword) ของปรัชญาที่นำมาใช้ ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุค โลกาภิวัตน์ กล่าวคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนาคตทั้งใกล้และไกล ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่ (Bounded Rationality) และสร้าง ภูมิคุ้มกันในตัวให้พอเพียงที่จะสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ระดับของความพอประมาณต้องครอบคลุมมิติการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เชิงพลวัต (Dynamic) จึงจะนับได้ว่าเป็นระดับพอเพียงที่สมบูรณ์

เงื่อนไข (Conditions of Sufficiency Actions) ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการ ดำเนินการทุก ขั้นตอน ขณะเดียวกัน ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่ เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ ประกอบด้วย

1. เงื่อนไขกรอบความรู้ (Set of Knowledge) ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการประกอบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับพอเพียง ต้องอาศัยความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of All Relevant Knowledge) เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่าง ๆ

ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้ เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of All Acquired Knowledge) ประกอบการวางแผนก่อนที่จะ นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

ควรระมัดระวัง คือ ความมีสติในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไป ใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of Knowledge at Any Point of Time with Carefulness and Attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การนำ ความรู้และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไปด้วย

2. เงื่อนไขคุณธรรม (Ethical Qualifications) ที่จะต้อง เสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน จิตใจ/ปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรม กล่าวคือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมี ความรอบรู้ที่เหมาะสม และ 2) ด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเน้น ความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ ทั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษในการเสริมสร้าง เงื่อนไข 2 ด้านข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ เนื่องจากการ กระทำใด ๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในสังคมวงกว้างได้

ลีลาภรณ์ บัวสาย (2549: 9-11) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความ พอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้

1. กรอบแนวคิด ที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน อย่างรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

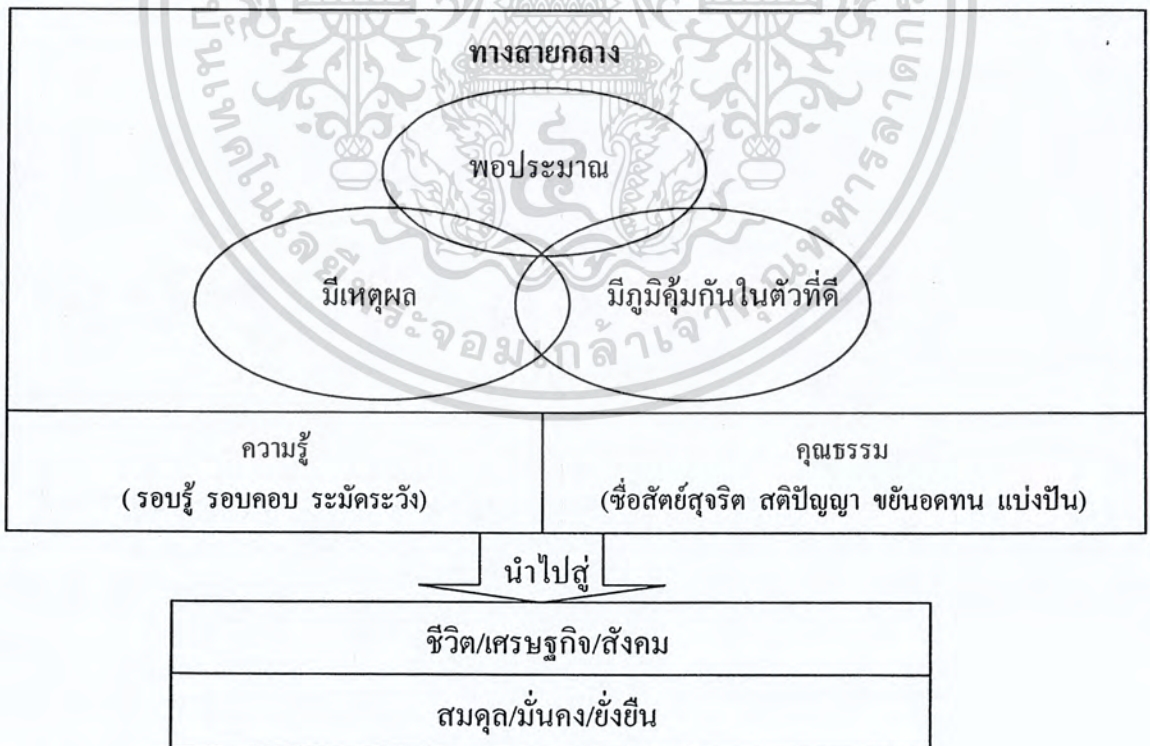
- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภ และไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สมบัติ กุสุมาวลี (2550:3-6) ได้สรุปเป้าประสงค์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

เป้าประสงค์ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเอกราชอันเป็นเอกราชที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” ทั้งนี้ได้มีความพยายามของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการอธิบายความหมายเพิ่มเติมขององค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่สุดโต่งเกินไป ขณะเดียวกันความพอดีนั้น ก็จะต้องเป็นไปในลักษณะที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ จากพระราชดำรัสด้านความประหยัด ประมวลรู้ว่าสิ่งใดควรจ่ายออกไป และสิ่งใดควรรักษาไว้ โดยใช้การประมาณ ทั้งประมาณตน และประมาณสถานการณ์ ประมาณตนให้รู้ว่าตนเองต้องการอะไร มีความจำเป็นสำหรับตนมากแค่ไหน และในสถานการณ์ เพื่อวิเคราะห์ว่าความพอดีของตนนั้น ที่ว่าไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป อยู่ที่ระดับใด หลายครั้งจากกระแสพระราชดำรัส กล่าวถึงสถานการณ์รอบด้านในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจถึงระดับความพอดีของบุคคล องค์กร หรือสังคม เพราะฉะนั้นถ้าหากถามว่าความพอประมาณคือพอประมาณขนาดไหนก็ต้องใช้การประมาณปัจจัยต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุผลให้ทราบถึง “ความพอประมาณ” ในระดับ “พอประมาณ” นั้น ๆ

ภาพที่ 1 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สติภรณ์ บัวสาย (อ้างโดย ภัคพงศ์ ปวงสุข, 2553: 160)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยใช้ความเป็นกลาง ที่เที่ยงตรง ปราศจากอคติ เพราะการวิเคราะห์ วิเคราะห์ใด ๆ ที่ได้ชื่อว่ามีเหตุผล แล้วนั้น สำคัญอย่างยิ่งต้องใช้ความเป็นกลาง ความไม่มีอคติ แล้วจะสามารถพิจารณาเหตุผลได้รอบด้าน และมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบที่สุด ความมีเหตุผล ความเป็นกลาง การปราศจากอคตินั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีคอยถ่วงน้ำหนัก ไม่ให้เอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง ทั้งยังเป็น การเตรียมความพร้อมถึงความเสี่ยงที่จะมีขึ้น

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จึงหมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เตรียมความพร้อมใน ทุกๆ ด้าน เราจะเห็นถึงการคล้องเกี่ยวกันอยู่ของทั้งสามห่วง กล่าวคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดภูมิคุ้มกัน ในขณะที่เดียวกันการมีภูมิคุ้มกันที่ดีก็เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ ความพอประมาณ สามารถประมาณ ได้อย่างเหมาะสมเพราะไม่ประมาณมีการเตรียมพร้อม ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่นเดียวกับการมีภูมิคุ้มกัน ที่ดี อย่างเช่น ความมีสติรู้ และความสงบภายในใจอยู่เสมอ ก็ทำให้เกิดพหุทธิปัญญา วิจาร์ณญาณ ในการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจระดับความพอเพียงได้ หลายครั้งที่ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำรัสถึงความสามัคคี ก็คือ ภูมิคุ้มกันหนึ่งที่จะช่วยให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีเงื่อนไข 2 เงื่อนไข คือ อาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ การเรียนรู้ อย่างรอบด้าน คือ การเรียนรู้ตั้งแต่ รู้เข้าใจ และประยุกต์ หรือ บูรณาการ ใช้ รู้ คือ รู้ในหลักวิชาตามที่ได้ศึกษามาเป็นอย่างดี จากนั้นจึงนำมาพิจารณาให้เกิด การเข้าใจ กลายเป็นความรู้ของตนเอง และนำไปปฏิบัติประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ การปฏิบัติ ใช้ความรู้จนเกิดผล ก็เป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และจะ เกิดเป็นองค์ความรู้ ถึงถือว่าเป็นความรู้ที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นความรู้ที่เกิดจาก เมื่อใช้การเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ก็ได้ความรู้จากการใช้นั้น ๆ

ในส่วนของเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และคุณธรรมต่าง ๆ ที่ช่วย กำกับการดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองที่เหมาะสม ไม่ว่าจะ เป็น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความ รับผิดชอบ ความเสียสละ ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 จุดเน้นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมบัติ กุสุมาวดี (2550:6-8) ได้สรุปจุดเน้นหรือจุดเด่นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าสนใจดังนี้

1. เน้นให้คนเข้าใจหลักพื้นฐานทางสังคมว่า “ความเปลี่ยนแปลง” คือ ความจริงแท้ทางสังคม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจะลักษณะของสังคม ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องรู้จักมองโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลานี้เป็นระบบ ต้องไม่มองโลกอย่างหยุดนิ่งตามตัวต้องเข้าใจว่าทุกอย่างล้วนอยู่ภายใต้พลังพลวัตการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีตรรกะของเหตุและผลที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

2. เน้นการสร้างความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ เมื่อมองโลกในเชิงพลวัตแล้วคนก็จะต้องหันกลับมาถามทบทวนตนเองว่าเตรียมพร้อมตนเอง ครอบครัวยุทธศาสตร์และประเทศชาติ ให้สามารถรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร หากพิจารณาจากค่านิยมข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ประเด็นสำคัญกลับอยู่ที่ว่าจะปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสเหล่านั้นอย่างไร

3. เน้นการสร้างความสุข มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว กล่าวคือ ในการที่จะปรับตัวให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือการเอาตัวรอดในระยะสั้น ๆ หรือการแก้ปัญหาให้แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ แต่ไปสร้างความเสียหายให้กับภาคส่วนอื่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของการมองการณ์ไกล การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งและการมีชีวิตที่ดีร่วมกันในระยะยาว

4. เน้นความพอดี พอประมาณ รู้จักตัวเอง รู้จักบริบท ในการที่จะทำให้สังคม ชุมชนองค์กร มีความสุขอยู่ยั่งยืนระยะยาว คนในสังคมจะต้อง “รู้เรา รู้เขา” คือ รู้จักตนเอง รู้จากรากเหง้า ประวัติศาสตร์ รู้ศักยภาพ ความสามารถ จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง และรู้จักวิเคราะห์บริบท/สภาพแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน รวมทั้งรู้จักทำความเข้าใจสังคม/ชุมชน/องค์กรในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณา “ตัวเราและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง” อย่างรอบด้านแล้ว หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นให้เราได้รู้จัก “ความพอประมาณ” และ “ความพอดี” กล่าวคือ รู้จักประมาณและประเมินตนเองว่า “ความพอดี พอเหมาะพอสมควร” สำหรับสังคม/ชุมชน/องค์กรของเราควรจะมีอยู่ ณ จุดใด สิ่งที่เราควรหลีกเลี่ยง ก็คือ การทำอะไรที่สุดโต่งทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การทำอะไรที่เกินความสามารถ เกินศักยภาพ และขีดรากเหง้าทางสังคม หรือการทำอะไรที่ต่ำกว่าความสามารถ ศักยภาพ และความเป็นจริงของตนเอง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. เน้นการมีความรู้ และควมมีคุณธรรม คนที่จะรู้จักตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมและรู้จักการประมาณตนเองนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และมีธรรมะอยู่ในจิตใจ เงื่อนไขสำคัญที่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยึดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ การที่คนในสังคม/ชุมชน/องค์กรจะต้องใช้ชีวิตและทำงานอยู่บนพื้นฐานของความรู้ การมีสติปัญญา และการหมั่นเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มากกว่าการใช้แต่อารมณ์ ความรู้สึกและอคติเดิม ๆ ในการตัดสินใจ รวมทั้งคนในสังคม/ชุมชน/องค์กรจะต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ เช่น มีความ پاکเพียร อุตสาหะ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาอาชีพะ มีธรรมะในจิตใจ มีความสามัคคี เป็นต้น

6. เน้นการพึ่งตนเอง การพึ่งพิงอิงกัน และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป้าประสงค์สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ ทำให้คน ครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม สามารถที่จะยืนหยัดบนขาของตนเอง แม้ “การพึ่งตนเองได้” คือ หัวใจสำคัญ แต่การพึ่งตนเองได้ มิได้หมายความว่า จะใช้ชีวิตแบบปัจเจกชนนิยม ตัวใครตัวมัน ตัดขาดความสัมพันธ์จากโลกภายนอก หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริม “การพึ่งตนเองแบบยั่งยืน” กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ร่วมมือช่วยเหลือ แบ่งปัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งเสริมให้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (Self – interest) เป็นที่ตั้ง แต่ให้คุณค่าอย่างยิ่งกับการสร้างวิสัยทัศน์ และค่านิยมของคนให้รู้จักรับผิดชอบและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (Collective – interest) เพราะประโยชน์ส่วนรวมคือสิ่งที่จะสร้างความสงบ สันติ และความผาสุกของทุกคนในสังคมระยะยาว

2.4 แนวทางในการปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ

กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2546: 31– 45) ได้กล่าวถึงแนวทางในการปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับของการยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตไว้อย่างน่าสนใจ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะทำให้เกิดทั้ง วิธีการพัฒนา (Development Path) และผลของการพัฒนา (Development Goal) ที่สมดุล (Balance) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Internal Consistency Between Means and Ends) กล่าวคือ

ความพอเพียง เป็นทั้งวิธีการ (Means) ที่คำนึงถึงความสมดุล พอประมาณอย่างมีเหตุผล และการสร้าง ภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมในขณะเดียวกัน ก็นำไปสู่ผลของการกระทำ (Ends) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสมดุล และความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสมดุล (Balance) ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้/เทคโนโลยี ในขณะที่เดียวกันความสมดุลของการกระทำทั้งเหตุและผลที่เกิดขึ้นในมิติของเวลาจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา หรือความดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Sustainability) ของทุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง (Flexible and Adaptable) ต่อผล กระทบจากด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

2.5 หลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน หลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 โดยทรงชี้ให้เห็นแนวทางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิตาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 (มูลนิธิรัชชัยพัฒนา, 2553: www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html.)

“...การจะเป็นเสือนั้น ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกินแบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเองความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

“...เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า เศรษฐกิจพอเพียง เพราะหาคำอื่นไม่ได้และได้พูดอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ให้ปฏิบัติเพียงครั้งเดียวคือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และทำได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ...”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2548 (จุมพล สุขเกื้อ, 2550: 12) ความว่า

“ถ้าทุกคนเลื่อมใสว่าจะต้องพอเพียงก็ปฏิบัติเถิด ถ้าปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมันใช้ได้จริง ๆ ไปได้จริง ๆ แต่ว่าอาจจะไม่สบาย”

จากพระราชดำรัสเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใครๆ ก็ที่สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปรัชญาที่ทุกๆ คนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวท่านเอง นักเรียน เกษตรกรข้าราชการและประชาชนทั่วไป ตลอดจนบริษัท ห้างร้าน สถาบันต่างๆ ทั้งนอกภาคการเกษตรและในภาคการเกษตรสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวไปปฏิบัติเพื่อดำรงชีวิตและพัฒนาธุรกิจการค้าได้จริง

หลักการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต้องคำนึงถึงอะไรบ้างการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวโดยการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตลอดจนต้องเป็นคนดี มีความอดทน พากเพียร

ความพอประมาณหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียงตามความสามารถและศักยภาพของคนที่มิอยู่และต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสมตลอดจนพึงนึกถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเป็นการเตรียมความพร้อม ความรู้ ที่จะรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมปฏิบัติในสิ่งง่ายดังนี้

1. ยึดหลักประหยัดตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในทุกด้าน ลด ละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต
2. ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริตแม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ที่รุนแรงและไม่ถูกต้อง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยขวนขวายหาความรู้ให้เกิดรายได้เพิ่มพูนจนถึงขั้นพอเพียง
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลอย่างไรการดำเนินการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจักนำไปสู่การดำรงชีวิตที่สมดุลมีความสุขตามอัตภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองและประเทศชาติมั่นคงและการอยู่ร่วมกันในสังคมเกิดความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ปฏิเสธการเป็นหนี้สิน การกู้ยืมเงินแต่เน้นการบริหารความเสี่ยง คือ แม้ว่าจะกู้ยืมเงินมาลงทุนก็เพื่อดำเนินกิจการที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงมากเกินไปแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ห้ามไม่ให้ลงทุนหรือขยายธุรกิจแต่เน้นให้ทำธุรกิจที่ไม่ให้เสี่ยงมากเกินไปควรลงทุนให้เหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2553: www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen/kkb5.html)

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีเงื่อนไข คือ อาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน บัณฑิต อ่อนคำ (2542: 39-45) ให้ความเห็นว่า ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมานั้นนานในองค์กรพัฒนาเอกชนนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิด รวมถึงการปฏิบัติเรื่องระบบเศรษฐกิจพอเพียงไม่มากนักน้อย โดยพิจารณาจากกิจกรรมบางกิจกรรมที่มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอขณะปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) อันได้แก่

1. การกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม เพื่อตอบสนองต่อการอยู่รอดของชีวิต ระยะเวลา NGO จะเริ่มกิจกรรมที่สามารถสนองต่อความต้องการจำเป็นของประชาชน อย่างเร่งด่วน ประกอบกับเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนมากที่สุด ดังนั้น จึงมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อมุ่งให้เกิดการเชื่อมโยงกับธนาคารพาณิชย์ จัดตั้งกลุ่มธนาคารข้าว เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นตามหลัก เศรษฐศาสตร์-ธุรกิจ หรือการจัดตั้งร้านค้าประจำ หมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงประชาชนเข้ากับระบบตลาด แนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า NGO มุ่งใช้ประโยชน์จากกิจกรรมทั้ง 3 ประการ เพื่อเชื่อมโยงให้ประชาชนมีความสัมพันธ์กับระบบตลาดและหันเหความสนใจของประชาชนให้ดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเองเป็นหลัก

ธนาคารข้าวที่ NGO จัดตั้ง เป็นการริเริ่มแก้ปัญหาการอยู่รอดของประชาชน โดยเริ่มจากการฟื้นฟูคุณค่าเดิม ๆ ของชุมชนไทย ได้แก่ การแบ่งปัน และการให้ความร่วมมือ มีความสามัคคีกัน ในชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันการกู้ยืมเงินที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงจากกลุ่มนายทุน ซึ่งจะเรียกกลุ่มออมทรัพย์นี้ว่า “กลุ่มสัจจะ” อันแสดงให้เห็นถึงการให้คำสัญญา ให้คำสัตย์ว่าจะอดออม ไม่ฟุ่มเฟือยกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันนั่นเอง นอกจากนั้น เงื่อนไขในการกู้ยืมเงินในกลุ่มสัจจะนั้น ก็มีจุดประสงค์เพียงให้สมาชิกนำไปเพื่อตอบสนองความจำเป็นของครอบครัวเพียงเท่านั้น กิจกรรมดังกล่าวจึงเข้าข่ายของการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

2. การกระทำกิจใด ๆ ก็ตามเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง กิจกรรมประเภทนี้มักจะมีการส่งเสริมออกมาในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันไป เป็นกิจกรรมที่มุ่งลดการพึ่งพาดตลาดในการผลิต เช่น การจัดตั้งธนาคารควาย เพื่อลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีสมัยใหม่และปุ๋ยเคมี ที่รังแต่จะทำให้เกษตรกรต้องเสียเงินไปกับการซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้เพื่อการผลิตพืชผล หรือ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน อันมีจุดประสงค์เพื่อการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

2.1 การปลูกจิตสำนึก เพื่อให้เกิดความสำนึกที่จะเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเชิงพาณิชย์มาเป็นการผลิตเพื่อการมีชีวิตรอด และนำออกขายเมื่อมีส่วนเกินจากการเก็บไว้บริโภคเกิดขึ้น

2.2 ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นทุนสำคัญ และใช้ปุ๋ยคอก แทนการใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกพืชผล

2.3 การป้องกันชีวิตความเป็นอยู่จากพลังตลาด โดยเกษตรกรสามารถรอเวลาที่ จะขายผลผลิตเมื่อมีราคาสูงขึ้นได้ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความจำ เป็นที่จะต้องรีบจำหน่ายส่วนเกินจากการเพาะปลูกพืชสำหรับบริโภคในครอบครัวให้แก่บุคคลอื่นแต่อย่างใด

2.4 การมีชีวิตที่สมถะ เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนในชนบทเป็นอย่างมากดังเช่น ผลการศึกษาของ ทรงชัย ดิยานนท์ (2549: 412) ที่ศึกษา พบว่า ร้อยละ 92.0 ของเกษตรกรที่กู้ยืมเงินในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาทของธนาคารกสิกรไทย สาขาหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เห็นว่าชุมชนที่ทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตได้ ร้อยละ 93.6 เห็นว่า ความรู้ความสามัคคีของประชาชนในชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ และในด้านสุขภาพอนามัย พบว่า ร้อยละ 90.4 เห็นการบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมีต่าง ๆ มีผลให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยเป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้มองเห็นโดยภาพรวมได้ว่า การจะดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สำคัญอยู่ที่ความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเป็น พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมใดๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นแนวทางที่เอื้อประโยชน์ และเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทย ซึ่งส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยืนยาว มั่นคงได้

ประเวศ วะสี (2542: 4-6) นักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็ได้เสนอแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง” ไม่ได้หมายถึง การไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์แต่หมายถึง ความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ทอดทิ้งกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จิตใจพอเพียง สามารถที่จะรักและเอื้ออาทรต่อผู้อื่นได้ เสียสละเป็น

3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง ได้แก่ การรู้จักที่จะอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการยังชีพและทำมาหากินในชีวิตประจำวันได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง คือ การที่ชุมชนสามารถรวมตัวกัน มีความสามัคคีต่อกันเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง รวมตัวกันเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ง่ายด้าย ส่งผลให้ชีวิตมีความสุข มีคุณภาพที่ดี

5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน และสามารถปรับตัวต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง คือ การที่กลุ่มชนมีวิถีการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและรากฐานทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งการดำเนินชีวิตภายใต้รูปแบบของการมีวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตนนั้น จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ ที่ร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนได้ เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นล้วนแต่เอื้อประโยชน์ต่อครรลองชีวิตของตนทั้งสิ้น

7. มีความมั่นคงในชีวิตพอเพียง ไม่ใช่รวยวาบ เดี่ยวจนเดี่ยวรวย เดี่ยวมีเดี่ยวไม่มี เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางจิตใจของมนุษย์เราทั้งสิ้น เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์เรามีความมั่นคงในชีวิตพอเพียง ก็จะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี สามารถอดทนต่อสภาวะที่เกิดขึ้นและผันผวนได้เป็นอย่างดี คั้งนั้นเศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจึงทำให้มนุษย์เรามีคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพจิตที่ดีได้

จะเห็นได้ว่าการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจสายกลาง เป็นการเชื่อมโยงทุกสิ่งเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงกับความเป็นประชาสังคม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนได้ เช่น ผลการศึกษาของ Wongse Araya (1988: 13-21) เกี่ยวกับการดำเนินโครงการสุพรรณบุรีโปรเจกต์ ตามแนวพระราชดำริสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการดำเนินโครงการนี้ได้แก่ การมุ่งสนับสนุนให้ประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ดำรงชีวิตในรูปแบบที่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ มีความรัก สามัคคีต่อกันในชุมชน ผลการดำเนินงานของโครงการนี้ก็บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนใน จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

Galton (อ้างโดย ภักพงศ์ ปวงสุข, 2553: 160) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง คือ กระบวนการพลวัตที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ในทุกระดับจากระดับปัจเจกชน ชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพึ่งตนเองเปรียบเสมือนการที่ชุมชนมีความเป็นเอกภาพ มีอิสรภาพในการดำเนินชีวิต สามารถยืนหยัดได้ด้วยพลังความสามารถของตน ซึ่งการจะพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องเริ่มจากการพึ่งตัวของตัวเองก่อนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่จะมองข้ามความสำคัญของการพึ่งพิงตนเองไม่ได้เลย สอดคล้องกับ อรรถกฤษณ์ อรรถกฤษณ์ (2541: 12) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง โดยการรวมกลุ่มกันในชุมชนนั้น จะทำให้สมาชิกของชุมชนจะตระหนักในพลังและความสามารถของกลุ่มและตนเองมีความเชื่อมั่นและมุ่งที่จะพึ่งพิงตนในที่สุด นอกจากนี้ยังกล่าวไว้ในชุมชนชนบทของไทยควรเน้นระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ เนื่องจากต้องการให้ชุมชนผลิตสิ่งที่เอื้อประโยชน์โดยตรงต่อการยังชีพของตน ลดการพึ่งพาอาศัยจากปัจจัยภายนอกให้ได้มากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบรรลุผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีปัจจัยของการดำรงชีพที่พอเพียงต่อความต้องการของคนในสังคมนั้นเอง

ความเชื่อมโยงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและอาจจะสามารถสรุปในภาพรวมทั้งเรื่องของแนวคิด หลักการ เจื้อนใจ และเป้าประสงค์ ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ซึ่งตามหลักปรัชญานั้นเราเชื่อได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่มีการสั่งสม ทดลองปฏิบัติ มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องและอธิบายได้ในทุกๆ สถานการณ์และมีความเชื่อสูงสุดว่าจะนำมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิตได้ในทุกระดับ ทุกสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินตามแนวทางของหลักปรัชญาว่าจะสามารถนำมาพาให้ชีวิต ในภาพรวมดำเนินไปอย่างมีความพอประมาณ มีเหตุผลผล มีภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดีพอในการที่จะพัฒนาก้าวไปอย่างมั่นคงในแนวทางของการยึดหลักของพื้นฐานองค์ความรู้คุณธรรมและความเพียรในการพัฒนา ที่มีความเชื่อมโยงกันในวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองเกิดความสมดุลมั่นคงเป็นธรรม และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงรอบด้านดังภาพสรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ภักพงศ์ ปวงสุข, 2553:160)

2.6 เศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิดและการขับเคลื่อนในภาคเกษตรกรรม

สุขวิทย์ โสภภาพ (2553: 50) ได้เรียบเรียงบทความจากประสบการณ์ในการสอนในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งการจัดการศึกษานอกระบบให้แก่เกษตรกรรอบๆ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยมุ่งเน้นเรื่องแนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรดังนี้

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ฉลาดมากที่สุด เมื่อเทียบกับสิ่งมีชีวิตนับล้านชนิดบนโลกนี้ ความมหัศจรรย์ของ โครงสร้างและศักยภาพสมองของมนุษย์ทำให้มนุษย์สามารถคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เพื่อเอาชนะธรรมชาติ และสร้างความสะดวกสบายให้กับมนุษย์มากขึ้นอย่างไม่สามารถเอกละเอินเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หยุดยั้งได้ความฉลาดของมนุษย์ทำให้มนุษย์สามารถนำทรัพยากรที่มีในโลกที่อุดมสมบูรณ์ใบนี้ มาใช้ประหนึ่งว่ามันจะไม่มีวันหมดไป ทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างมหาศาล เสื่อมโทรมและลดลงอย่างรวดเร็วเป็นอัตราเท่าทวีคูณ ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์นั้น ได้ย้อนกลับมาทำร้ายมนุษย์เอง และทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างคาดไม่ถึง ผลกระทบที่เห็นได้ชัดขณะนี้คือ สภาวะเรือนกระจก ซึ่งส่งผลให้เกิดสภาวะโลกร้อน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่แปรปรวนรุนแรงมากขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อันได้แก่ ฝนแล้ง น้ำท่วม แผ่นดินถล่ม รวมไปถึงมลพิษทางบก น้ำ อากาศ และความเสื่อมโทรมลงของสิ่งแวดล้อมรอบตัว การอพยพย้ายถิ่นของสัตว์ป่าเข้ามาอยู่ใกล้ชุมชนของมนุษย์ การลดลง และสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า และสัตว์ที่อาศัยในทะเล ฯลฯ

จากสภาวะดังกล่าวเป็นที่น่ากังวลอย่างยิ่งว่า การเป็นอยู่ของมนุษย์ที่สุขสบายมากขึ้นเป็นลำดับนับตั้งแต่ยุคอุตสาหกรรมที่มีความเจริญ ยุคการพาณิชย์ที่รุ่งเรือง ยุคเทคโนโลยีเทคโนโลยีทันสมัย จนกระทั่งถึงยุคสารสนเทศ ที่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในโลกสามารถเข้าถึงอย่างรวดเร็วอย่างไร้ขีดจำกัด นั้นทำให้ความสุขของมนุษย์มากขึ้นหรือไม่ในขณะนี้ เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญเหล่านั้นทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างหนักและมีปริมาณลดลงอย่างมากตลอดจนผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมากมายมหาศาล และคำตอบที่ชัดเจนมากขึ้นทุกวันนี้ก็คือ มนุษย์เริ่มไม่ได้มีความสุขเท่าที่ควรจากการ โหมใช้ทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด เพราะมนุษย์ต้องแลกมันมาด้วยการทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้ได้เงินทองมาซื้อสิ่งที่ต้องการและกลายเป็นพฤติกรรมที่ต้องซื้อทุกอย่างแม้สามารถทำหรือผลิตด้วยตนเอง ในปัจจุบันเงินจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของการดำรงชีวิตของมนุษย์ และต้องทุ่มเททั้งชีวิตเพื่อให้ได้มาเพียงพอกับความต้องการ แต่มนุษย์ก็ต้องสูญเสียบางสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น ความสัมพันธ์อันดีของคนในครอบครัวและญาติพี่น้อง เวลาพักผ่อนที่เพียงพอ เวลาที่เป็นของตนเอง สุขุทรียภาพในชีวิต เป็นต้น แต่สิ่งที่มักได้มาพร้อมกับเงินที่บันดาลสุขทางกายให้มนุษย์ได้คือ ความเครียด ความทุกข์จากการเป็นหนี้ ความรู้สึกไม่พอที่เกิดขึ้นในใจตลอดเวลา

กระแสบริโภคนิยมหรือกระแสการดำเนินชีวิตที่มีความสุขที่อิงกับการจับจ่ายและการบริโภคในปัจจุบัน ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ได้ครอบคลุมไปทั่วทุกระดับของสังคม แม้กระทั่งในกลุ่มเกษตรกรที่เดิมเคยมีชีวิตที่มีความสุขอย่างเรียบง่าย และมีสังคมที่อบอุ่น ได้เปลี่ยนมาเป็นชีวิตที่คล้ายกับชุมชนเมืองกล่าวคือ การทำการเกษตรจากเดิมที่ผลิตเพื่อบริโภคเป็นหลัก กลายเป็นการมุ่งผลิตเพื่อขายและจึงนำเงินที่ได้มาซื้อปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต ดังนั้นจึงพยายามเพิ่มพื้นที่ปลูก และผลผลิตของตนให้มีคุณภาพและปริมาณมากที่สุด โดยอาศัยปัจจัยการผลิตที่ต้องซื้อหาในราคาแพง ได้แก่ พันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี สารเคมีฆ่าแมลงและกำจัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิชาชีพ จนกระทั่งกิจกรรมการเกษตรก็ต้องพึ่งเครื่องทุ่นแรงทั้งหมด เช่น เครื่องไถนา เครื่องเกี่ยว เครื่องนวด เครื่องสี เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ผลผลิตของเกษตรกรในยุคการผลิตเพื่อขายมักจะขาดความหลากหลาย เพราะทุกคนมุ่งสู่ตลาดเป้าหมายเดียวกัน ทำให้เสี่ยงต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ตลอดจนความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตในตลาด ซึ่งผลของความไม่แน่นอนของปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว และราคาผลผลิตที่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องเป็นหนี้สินจากการกู้ยืมเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตและปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตที่มีความหลากหลายและประณีตมากขึ้น ทั้งจากนอกระบบ และในระบบเช่น ธ.ก.ส. อันส่งผลต่อสภาพจิตใจ และคุณภาพชีวิตอย่างยิ่งอีกทั้งการพยายามเพื่อหลุดพ้นสภาพดังกล่าวเป็นไปได้ยากมาก เพราะรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้นี้ และต้องกู้เงินเพิ่มเติมเพื่อลงทุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง

เกษตรกรในปัจจุบันจำนวนมากต้องซื้อข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือนแม้จะผลิตข้าวได้เองก็ตาม จึงอาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรจำนวนมากพึ่งตนเองได้น้อยลงมากในด้านอาหารซึ่งเป็นหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต มีคำถามที่น่าสนใจจากเกษตรกรเกี่ยวกับสาเหตุความยากจนว่า “วันนี้เรากันพบสาเหตุว่า เราจน เพราะความต้องการของเราเอง” ดังนั้นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองจึงควรมีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบและระมัดระวัง ไม่ให้การตอบสนองความต้องการนั้นมีผลกระทบต่อสมดุลในการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตามประเทศไทยถือว่ามีความ โชคดีอย่างมากที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงห่วงใยความเป็นอยู่ประชาชน และทรงตระหนักถึงปัญหาของเกษตรกรเป็นอย่างดีเห็นได้จาก โครงการตามแนวพระราชดำริจำนวนมากมายับไม่ถ้วนที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นซึ่งล้วนแล้วเป็น โครงการที่อยู่บนพื้นฐานของหลักวิชามีความประหยัดเรียบง่าย ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้ความสำคัญการดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง มากกว่าความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งเป็นที่มาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่อันประกอบ ด้วยความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันบนเงื่อนไขของความรู้ และคุณธรรมที่สามารถใช้กับประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะในส่วนของประชาชนรากหญ้าอย่างเกษตรกรนั้น ทรงพระราชทานเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เป็นแนวการทำเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่มีจำกัด โดยต้องแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน 30:30:30:10 สำหรับมีองค์ประกอบของ บ่อน้ำ นาข้าว ไม้ยืนต้นและพืชผักสวนครัว และที่อยู่อาศัยและสัตว์เลี้ยง โดยกิจกรรมการเกษตรแต่ละอย่างต้องสามารถเกื้อกูลกันได้ เช่น ฟางข้าวจากนาข้าวสามารถทำเป็นพืชคลุมดินหรือ ทำเป็นปุ๋ยหมักแก่ไม้ยืนต้น มูลสัตว์ใช้เป็นปุ๋ยคอกแก่พืชผัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เศษพืชผักใช้เป็นอาหารไก่ หรือหมู เป็นต้น อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการทำการเกษตร ทฤษฎีใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ต้องลงทุนในการขุดบ่อน้ำ และบ่อน้ำต้องสามารถกัก เก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี การมีแรงงานในครอบครัวที่เพียงพอ และปัจจัยที่ตัวเกษตรกรผู้ปฏิบัติที่ต้อง มีความขยัน อดทน ประหยัด อดออม พอใจในความสุขแบบเรียบง่ายและไม่ฟุ้งเฟ้อตามกระแส บริโภคนิยม เน้นการบริโภคผลผลิตที่ผลิตได้เอง ขวนขวายหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและกิจกรรม เลี้ยงชีพของตนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมออย่างที่ เสรี พงศ์พิศ (2550) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตแบบ พอเพียง ต้องเริ่มที่การปรับวิถีชีวิตเกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายของชีวิต ว่าต้องไม่เอาเงินเป็นเป้าหมาย แต่ต้องเอาความสุขเป็นเป้าหมาย และการคิดที่จะพึ่งตนเองให้ได้ดังที่ อนุ สง่าเรืองฤทธิ์ (อ้างโดย พุทธิพันธ์ สุขพรวรกุล, 2549: 160) กล่าวว่า การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้นั้น เนื่องจาก 1) สูญเสียความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง 2) การดำเนินชีวิตโดยต้องอาศัยเงิน ซื้อทุกอย่าง และ 3) ไม่สามารถจัดระบบตนเองได้ เช่น เรื่องการกินอยู่ ความปลอดภัย และ ทรัพยากร ดังนั้นการจะทำการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้สำเร็จตามเป้าหมายจึงต้อง อาศัยหลักการคิดหลักการเรียนรู้ และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

กิจกรรมพึ่งตนเองสามารถทำในรูปแบบที่หลากหลายขึ้นกับบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ไปทั้งในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสภาพดินฟ้าอากาศค่อนข้างแห้งแล้งลักษณะของส่วนใหญ่ดินเป็นดินร่วน ปนทรายไม่สามารถดูดซับน้ำไว้ได้นาน พื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งระบบชลประทานเข้าไม่ถึงทำให้ทำนา ได้ปีละครั้ง พืชปลูกชนิดอื่นเป็นพืชไรที่มีลักษณะทนแล้งได้ดี เช่น ปอแก้ว มันดำปะหลัง ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์อ้อย หอมแดงและกระเทียม การประมงเป็นลักษณะการหาปลาตามแม่น้ำ และการ เลี้ยงปลาในกระชังริมแม่น้ำ ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่สานจากไม้ไผ่ ผ้าไหม (สมคิด พรหมจ้อยและคณะ, 2546: 216) ด้วยลักษณะเฉพาะทั้งหลายดังกล่าว การดำเนินชีวิตตามแนว เศรษฐกิจพอเพียงในภาคอีสานจึงต้องสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่มีเหล่านี้ และ พึ่งพาหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่ต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ในขณะเดียวกันควรได้มีการพัฒนาผลผลิตต่าง ๆ ที่ได้มาจากทรัพยากรเหล่านั้นให้มีมูลค่าสูงขึ้น เพื่อเพิ่มความมั่นคงในการดำรงชีวิต

2.7 การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือทฤษฎีอื่น ๆ ที่สอดคล้องกันปรากฏ ให้เห็นได้ทั่วไป ตัวอย่างการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนและ คนในภาคเกษตรกรรม ดังที่ (สุขวิทย์ โสภภาพล, 2553: 50) ได้ยกตัวอย่างไว้ในกรณีของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ่อผาย สร้อยสระกลาง เกษตรกรภาคอีสาน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นต้นแบบเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับรางวัลเป็นเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ ในวันที่ชมงคล พ.ศ. 2553 ได้กล่าวเกี่ยวกับการทำเกษตรประณีตซึ่งอยู่บนฐานความคิดของความพอเพียงว่า ต้องประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดเป้าหมาย การรวมพลัง การตั้งมั่น และการตั้งใจ การตั้งเป้าหมายต้องอาศัยการคิด การคำนวณที่ถูกต้อง การรวมพลังหมายถึง ต้องรวมพลังของคนในบ้าน คนในชุมชน มาช่วยกันสร้างอาหารให้คนทั้งแผ่นดิน และการตั้งมั่น คือ ต้องรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น และรู้จักสิ่งแวดล้อม และสุดท้ายคือต้องตั้งใจ ตั้งใจทำมาหากินกิจกรรมการเกษตรของพ่อผาย มีแนวคิดที่ว่า ต้องทำกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่เล็กๆ ไม่เกิน 1 ไร่ ให้เริ่มต้นด้วยการมีความรู้โดยต้องแท้เกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรต่างๆ ที่ต้องการลงมือทำเสียก่อนว่าควรปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ชนิดใด อย่างไร เมื่อใด เก็บเกี่ยวเมื่อใดจึงจะทำให้มีผลผลิตไว้บริโภคได้ตลอดปี โดยการทำเกษตรผสมผสานในพื้นที่เล็กๆ นี้ได้ให้ความสำคัญกับการขุดบ่อสำหรับกักเก็บน้ำ และการขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้ เพราะพื้นที่ของ พ่อผาย มีสภาพแห้งแล้งและมีการปลูกพืชที่หลากหลายทั้งพืชให้ร่มเงา พืชคลุมดิน พืชเถาเลื้อย พืชผักสวนครัว พืชกินหัว เป็นต้น ขณะที่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้หลากหลายชนิด คือ วัว หมู ไก่ ปลา และมีการหมุนเวียนกิจกรรมต่างๆ ให้ลงตัว และมีกินตลอดปี และที่เหลือจากการบริโภคก็ขายนารายได้มาลดหนี้ได้ อย่างไรก็ตามพ่อผาย ได้กล่าวว่า เกษตรประณีตจะประสบความสำเร็จได้ต้องให้ความสำคัญกับหลักคิดในการทำเกษตรผสมผสานมากกว่าการจำรูปแบบแล้วนำไปปฏิบัติตามเท่านั้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549: www.sufficiency-economy.grandplanet.com/show.php?Id.)

ภักทพงศ์ ปวงสุข (2553: 51) ได้สรุปเรื่องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภาคเกษตรกรรมว่า เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่ต้องพยายามช่วยกันทำให้เกิดผลความสำเร็จให้ได้เสียก่อน เพราะหากมีครอบครัวที่ปฏิบัติได้และประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้นจำนวนมากและครอบคลุมพื้นที่ก็จะสามารถก้าวไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า กล่าวคือ มีการแลกเปลี่ยนร่วมกัน และช่วยเหลือทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างครอบครัวทั้งหลายในชุมชนที่ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อชุมชนร่วมมือกันจนเกิดความเข้มแข็งมั่นคง จึงก้าวไปสู่ขั้นที่ 3 คือ ชุมชนสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กรและธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในที่สุดการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบการปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการได้รับปัจจัยสี่พอเพียง การศึกษาอย่างถ้วนทั่วครอบคลุมมีความเข้มแข็งและมีรายได้พอเพียงสำหรับสมาชิกในครอบครัวตามความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคล

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญญา จิตต์สงวน (2548: www.sufficiency-economy.grandplanet.com/show.php?Id) ได้สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรไว้ว่า ข้อจำกัดของการวิจัยภาคเกษตร ประกอบด้วยเทคนิคที่นำมาใช้เน้นในประเด็นของการเติบโต (Growth) ของรายได้ ผลผลิตเป็นตัววัดมีข้อจำกัดในส่งเสริมการวิจัยเชิงระบบ ทิศทางการวิจัยไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง ขาดกระบวนการจัดองค์ความรู้สู่การประยุกต์ปฏิบัติจริงสู่ไร่นา มิติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการกระจายในงานวิจัยยังไม่เป็นระบบ และงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรส่วนมากจะมีจำกัดการศึกษาแต่เพียงระดับเกษตรกรรายบุคคล ยังไม่พัฒนาสู่กลุ่มธุรกิจเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับก้าวหน้า

อภิรักษ์ พันธเสน (2548: www.sufficiency-economy.grandplanet.com/show.php?Id) ได้สรุปรายงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคชนบท โดยได้รายงานความก้าวหน้าข้อเสนอชุดโครงการในปีพ.ศ. 2548 “ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและการพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มีข้อเสนอแนะประเด็นที่ควรมีการวิจัยเพิ่มเติม ได้แก่ การสร้างความรู้ในระดับมหัพภาคที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐทั้งในระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น เช่น นโยบายภาครัฐที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินของชาวชนบทในฐานะที่เป็นสาเหตุของความยากจน รัฐบาลมีบทบาทในการสร้างหนี้สินอย่างไร การสร้างความรู้ชุมชนเกี่ยวกับการบริการจัดการวิสาหกิจชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างความรู้เกี่ยวกับการจัดการตลาดภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นส่งเสริมการสร้างการตลาดในท้องถิ่น โครงการวิจัยและพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในระยะที่สอง การพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการดำเนินการตามเศรษฐกิจ การสร้างองค์ความรู้ในลักษณะงานวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) และสุดท้ายงานวิจัยพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์แบบมีส่วนร่วม ให้มีการทดลองปฏิบัติกันทุกฝ่าย ทั้งในรัฐบาล เอกชน และประชาชน

ฉลอมภพ สุสังกรกาญจน์ (2548: www.sufficiency-economy.grandplanet.com/show.php?Id) ได้สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(TDRI) ได้มีการแบ่งกลุ่มการแสดงผลข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งกลุ่มการวิจัยเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนคติของนักเศรษฐศาสตร์ โดยกล่าวว่าหลักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักสามารถนำมาอธิบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ แต่แนวคิดในวิชาเศรษฐศาสตร์กระแสหลักยังมีข้อบกพร่อง คือ ขาดการพิจารณาในเรื่องความเสี่ยงและปัญหาการรับรู้ข้อมูลไม่เท่ากันอย่างถึถ้วน
2. ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนคติของสังคม ได้ข้อสรุปว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเน้นการพึ่งตนเองและสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอกได้อย่างมีเหตุผล
3. ความสมเหตุสมผลของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ในระดับการดำเนินงานกิจกรรม และระดับภาครัฐบาล ควรจัดสรรระบบการดำเนินงานภายใต้นโยบายสร้างความมั่นคงและเท่าเทียมกันในทุกระดับ
4. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในภาคของการเกษตรในเชิงพาณิชย์ การประยุกต์ใช้ต้องไม่ขัดกับการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่ควรมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพื้นที่อย่างเหมาะสม
5. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ในภาคอุตสาหกรรมและบริการต้องเปิดให้พอดีในการรับกระแสจากโลกภายนอกควรส่งเสริมชมรมภิบาลในบริษัทและภาคธุรกิจให้มากขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนาคนให้มากขึ้น
6. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในโครงสร้างการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ ในส่วนของภาคการค้าระหว่างประเทศ ควรเน้นที่ความหลากหลายของโครงสร้างเศรษฐกิจและควรพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเทคโนโลยี ควบคู่กับการพิจารณาสวัสดิการของประเทศให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
7. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ในภาคของตลาดเงินและตลาดทุน ควรมีการส่งเสริมการออมของประเทศให้มากขึ้น จะทำให้เราพึ่งตลาดเงินและตลาดทุนภายนอกน้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัยการศึกษา เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่อำเภอรตนบุรีจังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 53 คน ผู้วิจัยทำการศึกษาจากจำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมด

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆจากการเกษตร ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด

3.2.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และลักษณะของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นและขอบเขตของแบบสัมภาษณ์
2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษตรวจสอบความถูกต้อง
4. นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษแนะนำ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีทั้งหมด 8 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัว

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 4 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 5 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 6 การเป็นที่พึงให้แก่คนอื่นและชุมชน

ตอนที่ 7 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่ม
เกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ตอนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

3.2.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์

นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในหมู่บ้านจวน หมู่ 9 ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 ราย เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ เช่น การใช้ภาษาในแบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามที่เข้าใจยาก เนื้อหาที่สัมภาษณ์ เป็นต้น ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์เกษตรกรต่อไป

3.2.4 วิธีการดำเนินสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้วยตนเองระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2554 ถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

1. การหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{X}{N} \times 100$$

กำหนดให้ X = จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

2. การหาค่าคะแนนเฉลี่ยทางสถิติ

$$\mu = \frac{\sum fx}{N}$$

μ = ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\Sigma = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \frac{(\sum fx)^2}{N}}$$

σ = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

x = คะแนนข้อนั้น ๆ

N = จำนวนเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ 2. เพื่อศึกษาศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวิถีประจำวันการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่นและชุมชนของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 3. เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และ 4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ทั้งหมด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 100 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ชาย	42	79.2
หญิง	11	20.8
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.2) นอกนั้นเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 20.8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 อายุของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
น้อย - 40	6	11.3
41-45	3	5.7
46-50	20	37.7
51-55	11	20.8
มากกว่า 55	13	24.5
ค่าต่ำสุด		36
ค่าสูงสุด		60
ค่าเฉลี่ย		50.25
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุอยู่ระหว่าง 46-50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 37.7) รองลงมา คือ มีอายุมากกว่า 55 ปี (ร้อยละ 24.5) มีอายุระหว่าง 51-55 ปี (ร้อยละ 20.8) มีอายุน้อยกว่า 40 ปี (ร้อยละ 11.3) และมีอายุระหว่าง 41-45 ปี น้อยที่สุด (ร้อยละ 5.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
โสด	1	1.9
สมรส	50	94.3
หย่าร้าง	1	1.9
หม้าย	1	1.9
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 94.3) ส่วนสถานภาพโสด หย่าร้าง และหม้ายจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 1.9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 สมาชิกในครอบครัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
2	2	3.8
3	3	5.7
4	17	32.1
5	19	35.8
6	8	15.1
7	3	5.7
8	1	1.9
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ มีสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีจำนวน 5 คน (ร้อยละ 35.8) รองลงมา มีจำนวน 4 คน (ร้อยละ 32.1) มีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 15.1) มีจำนวน 3 คน และมีจำนวน 7 คน มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 5.7) มีจำนวน 2 คน (ร้อยละ 3.8) และมีจำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การศึกษาของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ป. 4	23	43.4
ป. 6	18	34.0
ม. 3	6	11.3
ม. 6	4	7.5
ปริญญาตรี	2	3.8
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 43.4) รองลงมา คือ ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 34.0) ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 11.7) ระดับศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 7.5) และ

ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
เกษตรกรกรรม	51	96.2
รับราชการ	1	1.9
อื่นๆ	1	1.9
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 96.2) ประกอบอาชีพรับราชการและอาชีพอื่นๆจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 1.9)

ตารางที่ 7 อาชีพเสริมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
รับจ้าง	43	81.1
เกษตรกรกรรม	2	3.8
ธุรกิจส่วนตัว	1	1.9
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	7	13.2
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเสริมเป็นอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 81.1) รองลงมา คือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 13.2) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 3.8) และประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 รายได้ต่อปีของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (บาท/ปี)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
น้อยกว่า 40,000	3	5.7
40,001 - 60,000	10	18.9
60,001 - 80,000	14	26.4
80,001 - 100,000	20	37.7
มากกว่า 100,000	6	11.3
รายได้ต่อปีต่ำสุด		30,000
รายได้ต่อปีสูงสุด		240,000
รายได้ต่อปีเฉลี่ย		83,018.87
รวม	53	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้สูงสุด 240,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 30,000 บาท/ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 83,018.87 บาท/ปี ผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้อยู่ระหว่าง 80,001-100,000 บาท/ปี มากที่สุด (ร้อยละ 37.7) รองลงมา คือ มีรายได้ระหว่าง 60,001 - 80,000 บาท/ปี (ร้อยละ 26.4) มีรายได้ระหว่าง 40,001 - 60,000 บาท/ปี (ร้อยละ 18.9) มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท/ปี (ร้อยละ 11.3) และรายได้น้อยกว่า 40,000 บาท/ปี (ร้อยละ 5.7) ตามลำดับ

4.1.2 สภาพทั่วไปของครอบครัว

ตารางที่ 9 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัว

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ที่อยู่อาศัย		
มีบ้านเป็นของตนเอง	46	86.8
อาศัยอยู่กับญาติ	7	13.2
พื้นที่ทำการเกษตร		
น้อยกว่า 10	6	11.3
11-20	13	24.5
21-30	16	30.2
31-40	15	28.3
มากกว่า 40	3	5.7
พื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด		5
พื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด		75
พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย		27.83
จำนวนที่ดินใช้ในกิจกรรม (ไร่)		
ทำนา		
น้อยกว่า 10	6	11.3
11-20	13	24.5
21-30	16	30.2
31-40	15	28.3
มากกว่า 40	3	5.7
ทำไร่		
จำนวน 1 ไร่	15	28.3
เลี้ยงปลา		
จำนวน 1 บ่อ	7	13.2
ทำสวน		
จำนวน 1 ไร่	1	1.9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง (ร้อยละ 86.8) และอาศัยอยู่กับญาติ (ร้อยละ 13.2) มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 75 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ (ร้อยละ 30.2) มากที่สุด รองลงมา คือ ระหว่าง 31-40 ไร่ (ร้อยละ 28.3) ระหว่าง 11-20 ไร่ (ร้อยละ 24.5) น้อยกว่า 10 ไร่ (ร้อยละ 11.3) และมากกว่า 40 ไร่ (ร้อยละ 5.7)

จำนวนที่ดินใช้ในกิจกรรมส่วนใหญ่ ผู้ให้สัมภาษณ์จะใช้พื้นที่ในการทำนาระหว่าง 21-30 ไร่ (ร้อยละ 30.2) รองลงมา คือ ทำไร่จำนวน 1 ไร่ (ร้อยละ 28.3) เลี้ยงปลาจำนวน 1 บ่อ (ร้อยละ 13.2) และทำสวนจำนวน 1 ไร่ (ร้อยละ 1.9)

ตารางที่ 10 แหล่งการเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพ

รายการ	ความถี่	ร้อยละ (%)
แหล่งการเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพ*		
คนในครอบครัว	34	64.2
จากวิทยุ	9	17.0
การเรียนรู้ การอบรม	25	47.2
การลองผิดลองถูกด้วยตนเอง	33	62.3
จากเพื่อนบ้าน	35	66.0
จากหนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร	7	13.2
อื่นๆ	1	1.9

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพเกษตรจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 66.0) รองลงมา คือ คนในครอบครัว (ร้อยละ 64.2) การลองผิดลองถูกด้วยตนเอง (ร้อยละ 62.3) การเรียนรู้ การอบรม (ร้อยละ 47.2) จากวิทยุ (ร้อยละ 17.0) จากหนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร (ร้อยละ 13.2) และ อื่นๆ (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

2.1.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 11 การรับรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
การรับรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
เคยได้ยิน	53	100
ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พออยู่ พอกิน ไม่ทำให้ ผู้อื่นเดือดร้อน	17	32.1
พออยู่ พอกิน มีการเก็บออม และมีการพึ่งตนเอง	16	30.2
มีความพอประมาณในการใช้จ่าย	5	9.4
มีความพอประมาณในการใช้จ่ายและมีการเก็บออม	5	9.4
มีภูมิคุ้มกันตัวที่ดีและมีเหตุผลในการทำงาน	2	3.8
การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	1	1.9
ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง	1	1.9
ดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง	1	1.9
แนวทางปฏิบัติที่พอเพียงพออยู่ พอกิน ไม่เบียดเบียน ผู้อื่น	1	1.9
เป็นการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของในหลวง	1	1.9
มีความพอประมาณ พออยู่ พอกิน	1	1.9
ไม่เบียดเบียนผู้อื่นๆ	1	1.9
รู้จักพอประมาณตนมีความพอดี	1	1.9

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเคยได้ยินคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 100.0) และส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พออยู่ พอกิน ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (ร้อยละ 32.1)

ตารางที่ 12 ความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ใช่		ไม่ใช่		ไม่แน่ใจ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง								
1. การประหยัด อดออม	53	100	-	-	-	-	53	100
2. การไม่เบียดเบียนผู้อื่น	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
3. การมีเหตุผล	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
4. การกระทำอย่างรอบคอบ	53	100	-	-	-	-	53	100
5. การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ	45	84.9	-	-	8	15.1	53	100
6. การวางแผน	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
7. การมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ	40	75.5	-	-	13	24.5	53	100
8. การมีคุณธรรม	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
แนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง								
1. เป็นเพียงแนวความคิดแต่ กระทำจริงได้ยาก	13	24.5	17	32.1	23	43.4	53	100
2. ต้องเริ่มจากการมีใจเชื่อมั่น ยอมรับก่อนแล้วจึงจะทำได้	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
3. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก่อนจะขยายผลไปยังผู้อื่น	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
4. เป็นการเริ่มจากเรื่องใกล้ตัว ก่อนจากนั้นค่อยไปไกลตัว	53	100	-	-	-	-	53	100
5. เป็นการเริ่มจากทำเรื่องที่ ง่าย ๆ ก่อนจากนั้นเริ่มทำใน เรื่องที่ยาก ๆ ตามมา	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
6. เป็นการทำงานเล็ก ๆ ก่อนแล้ว ค่อยขยายงานให้ใหญ่ขึ้น	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การประหยัดคอคอม (ร้อยละ 100.0) การกระทำอย่างรอบคอบ (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีเหตุผล การวางแผน และการมีคุณธรรม (ร้อยละ 98.1) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (ร้อยละ 84.9) และการมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ (ร้อยละ 75.5) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีแนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นการเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวก่อนจากนั้นค่อยไปไกลตัว (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองก่อนจะขยายผลไปยังผู้อื่น (ร้อยละ 98.1) ต้องเริ่มจากการมีใจเชื่อมั่น ขอมรับก่อนแล้วจึงจะทำได้ เป็นการเริ่มจากทำเรื่องที่ยาก ๆ ก่อนจากนั้นเริ่มทำในเรื่องที่ยาก ๆ ตามมาและเป็นการทำงานเล็ก ๆ ก่อนแล้วค่อยขยายงานให้ใหญ่ขึ้น (ร้อยละ 96.2) และเป็นเพียงแนวความคิดแต่กระทำจริงได้ยาก (ร้อยละ 24.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รายการ	ใช่		ไม่ใช่		ไม่แน่ใจ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ท่านยึดหลักความประหยัดในการดำรงชีวิต	53	100	-	-	-	-	53	100
2. ท่านได้มีการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการใช้ จ่ายของตนเองและครอบครัว	50	94.3	-	-	3	5.7	53	100
3. ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม	51	96.2	1	1.9	1	1.9	53	100
4. ท่านลด ละ และ เลิก การแก่งแย่งแข่งขันกับ ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตนเอง	42	79.2	1	1.9	10	18.9	53	100
5. ท่านประกอบอาชีพด้วยความขยัน มานะ อดทน และรอบคอบ	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
6. ท่านได้สะสม และเก็บทุนสำรองของตนเอง และครอบครัวเพื่อใช้ในยามเดือดร้อน	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
7. ท่านลด ละ และ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้ ครอบครัวเดือดร้อน หรือเสื่อมเสีย	19	35.8	-	-	34	64.2	53	100
8. เมื่อท่านมีปัญหาท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้	51	96.2	1	1.9	1	1.9	53	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	ใช่		ไม่ใช่		ไม่แน่ใจ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
9. ท่านให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันแก่เพื่อน บ้าน และชุมชน	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
10. ท่านมักจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ รักษาศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น	44	83.6	-	-	9	17	53	100

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน โดยการยึดหลักความประหยัดในการดำรงชีวิต (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ ประกอบอาชีพด้วยความขยัน มานะ อดทน และรอบคอบ และให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันแก่เพื่อน บ้าน และชุมชน (ร้อยละ 98.1) ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม ได้สะสม และ เก็บทุนสำรองของตนเองและครอบครัวเพื่อใช้ในยามเดือดร้อน และเมื่อมีปัญหาท่านสามารถพึ่งพา ตนเองได้ (ร้อยละ 96.1) มีการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว (ร้อยละ 94.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่รักษาศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น (ร้อยละ 83.60) ลด ละ และ เลิก การแก่งแย่งแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตนเอง (ร้อยละ 79.2) และลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน หรือเสื่อมเสีย (ร้อยละ 35.8) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

รายการ	ใช่		ไม่ใช่		ไม่แน่ใจ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การพึ่งตนเองด้านอาหาร								
1.1 มีความพอเพียงของอาหารในครัวเรือน	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
1.2 มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งเป็นการพึ่งพากันด้านอาหาร	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
1.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลง	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
1.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครัวเรือนลดลง	50	94.3	-	-	-	-	53	100
2. การพึ่งตนเองในการผลิต								
2.1 ลดรายจ่ายในการผลิต	23	43.4	29	54.7	-	-	53	100
2.2 เพิ่มการใช้แรงงานของตนเอง	48	90.6	2	3.8	3	5.7	53	100
2.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิต	44	83.0	2	3.8	7	13.2	53	100
3. การเพิ่มรายได้								
3.1 มีการผลิตที่นำไปถึงการตลาด	46	86.8	-	-	7	13.2	53	100
3.2 มีการขายผลผลิตสู่ตลาดในและนอกชุมชน	49	92.5	-	-	4	7.5	53	100
3.3 มีรายได้และความเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
4. การมีหนี้สินและทรัพย์สิน								
4.1 จำนวนหนี้สินลดลง	30	56.6	-	-	23	43.4	53	100
4.2 มีการเพิ่มการออมทั้งในค่าเงินและไม่ใช้ค่าเงิน	49	92.5	1	1.9	3	5.7	53	100

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพอเพียงของอาหารในครัวเรือนและมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งเป็นการพึ่งพากันด้านอาหาร (ร้อยละ 98.1) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลง (ร้อยละ 96.2) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครัวเรือนลดลง (ร้อยละ 90.3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนการพึ่งตัวเองในการผลิตนั้นส่วนใหญ่เพิ่มการใช้แรงงานของตนเอง (ร้อยละ 90.6) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิต (ร้อยละ 83.0) และลดรายจ่ายในการผลิต (ร้อยละ 43.4)

นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่มีการเพิ่มรายได้และความเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว (ร้อยละ 96.2) มีการขายผลผลิตสู่ตลาดในและนอกชุมชน (ร้อยละ 92.5) และมีการผลิตที่คำนึงถึงการตลาด (ร้อยละ 86.8)

การมีหนี้สินและทรัพย์สิน โดยส่วนใหญ่พบว่ามีการเพิ่มการออมทั้งในค่าเงินและไม่ใช้ค่าเงิน (ร้อยละ 92.5) จำนวนหนี้สินลดลง (ร้อยละ 56.6)

ตารางที่ 15 การเป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชน

รายการ	ใช่		ไม่ใช่		ไม่แน่ใจ		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
2. การพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด	51	96.2	1	1.9	1	1.9	53	100
3. การได้ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน	52	98.1	-	-	1	1.9	53	100
4. การได้สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	50	94.3	-	-	3	5.7	53	100
6. การมีความซื่อสัตย์สุจริต ออกล้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน	51	96.2	-	-	2	3.8	53	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชน โดยร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน (ร้อยละ 98.1) การได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดการได้สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน มีความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน(ร้อยละ 96.2) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากสติปัญญาความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 94.3) ตามลำดับ

4.1.4 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ 16 กระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
การรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้านเพื่อลดต้นทุนในการผลิตเนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์	28	52.8
มีการประชุมเพื่อตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและรับสมัครสมาชิกผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	17	32.1
การชักชวนจากเพื่อนบ้าน	6	11.3
เกิดจากการแนะนำของหน่วยงานราชการ	2	3.8

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีคือ การรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้านเพื่อลดต้นทุนในการผลิตเนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 52.8) มีการประชุมเพื่อตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและรับสมัครสมาชิกผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 32.1) รองลงมา การชักชวนจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 11.3) เกิดจากการแนะนำของหน่วยงานราชการและเนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 17 การมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการเข้าร่วมประชุม	40	75.5
การประชุมวางแผนการดำเนินงาน	8	15.1
การแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมประชุม	3	5.7
การเข้าร่วมอบรมประชุมเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	2	3.8

จากตารางที่ 17 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 75.5) รองลงมา คือ การประชุมวางแผนการดำเนินงาน (ร้อยละ 15.1) การแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 5.7) และการเข้าร่วมอบรมประชุมเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ตำแหน่งในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
กรรมการ	19	35.8
สมาชิก	34	64.2

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก (ร้อยละ 64.2) นอกนั้นเป็น กรรมการ (ร้อยละ 35.8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 19 หน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ร่วมผลิตและนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้	28	52.8
ดำเนินการประชุม ชี้แจงการปฏิบัติงานด้านต่างๆ	7	13.2
ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	5	9.4
ผลิตปุ๋ยและเข้าร่วมประชุม	4	7.5
ดูแลอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต	3	5.7
ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการอัดเม็ด	1	1.9
ดูแลและตรวจสอบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	1	1.9
ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์การผลิต	1	1.9
เป็นผู้ช่วยการผลิต	1	1.9
วางแผนและบริหารงานด้านต่างๆ	1	1.9
แสดงความคิดเห็นเข้าร่วมประชุมและผลิตปุ๋ย	1	1.9

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ผลิตและนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ (ร้อยละ 52.8) รองลงมา คือ ดำเนินการประชุม ชี้แจงการปฏิบัติงานด้านต่างๆ (ร้อยละ 13.2) ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 9.4) ผลิตปุ๋ยและเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 7.5) ดูแลอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต (ร้อยละ 5.7) ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการอัดเม็ด ดูแลและตรวจสอบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์การผลิต เป็นผู้ช่วยการผลิต วางแผนและบริหารงานด้านต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นเข้าร่วมประชุมและผลิตปุ๋ย มีจำนวนเท่ากัน คือ (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
เข้าร่วมทุกครั้ง	37	69.8
เป็นประจำ	2	3.8
น้อยครั้ง	14	26.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการผลิตปุ๋ยทุกครั้ง (ร้อยละ 69.8) รองลงมา คือ น้อยครั้ง (ร้อยละ 26.4) และเป็นประจำ (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความพอประมาณ)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
มีความพอประมาณในการผลิต	29	54.7
ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	12	22.6
ผลิตแก่พอจำหน่ายในกลุ่มและเกษตรกรในหมู่บ้าน	5	9.4
ใช้วัสดุและส่วนผสมในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4	7.5
มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดและไม่เบียดเบียนผู้อื่น	2	3.8
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	1	1.9

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพอประมาณในการผลิต (ร้อยละ 54.7) รองลงมา คือ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 22.6) ผลิตแก่พอจำหน่ายในกลุ่มและเกษตรกรในหมู่บ้าน (ร้อยละ 9.4) ใช้วัสดุและส่วนผสมในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 7.5) มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดและไม่เบียดเบียนผู้อื่น (ร้อยละ 3.8) และไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 22 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความมีเหตุผล)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างรอบครอบ	5	9.4
มีการเสียดสีส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	1	1.9
คิดก่อนทำและมีความรอบครอบในการทำงาน	3	5.7
มีความสม่ำเสมอในการผลิต	1	1.9
มีเหตุผลในการทำงาน	18	34.0
มีการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	20	37.7
ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	5	9.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม(ร้อยละ 37.7) รองลงมา คือ มีเหตุผลในการทำงาน (ร้อยละ 34.0) ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างรอบคอบและ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม (ร้อยละ 9.4) คิดก่อนทำและมีความรอบคอบในการทำงาน (ร้อยละ 5.7) มีการเสาะหาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและมีความสม่ำเสมอในการผลิต (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 23 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านการมีภูมิคุ้มกัน)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
มีการเตรียมความพร้อมในการทำงาน	16	30.2
มีการถือหุ้นของสมาชิก	1	1.9
มีเหตุผลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	2	3.8
มีความรู้และมีเงินทุนสำรองในการใช้จ่าย	34	64.1

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความรู้และมีเงินทุนสำรองในการใช้จ่าย (ร้อยละ 64.1) รองลงมา คือ มีการเตรียมความพร้อมในการทำงาน (ร้อยละ 30.2) มีเหตุผลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ร้อยละ 3.8) และมีการถือหุ้นของสมาชิก (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน
(ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ศึกษาจากเอกสารและดูจากทีวี	17	32.1
มีการอบรมให้กับสมาชิก	15	28.3
มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่	13	24.6
จากการศึกษาค้นคว้า การลองผิดลองถูก และการอบรม	5	9.4
แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา	2	3.8
การแสวงหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	1	1.9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 24 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ศึกษาจากเอกสารทางการเกษตรและดูจากทีวี(ร้อยละ 32.1) รองลงมา คือ มีการอบรมให้กับสมาชิก (ร้อยละ 28.3) มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ร้อยละ 24.6) จากการศึกษาค้นคว้า การลองผิดลองถูก และการอบรม (ร้อยละ 9.4) แสวงหาความรู้ผู้ตลอดเวลา (ร้อยละ 3.8) และการแสวงหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านคุณธรรมในการทำงาน)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
มีความขยันและมีความอดทนในการทำงาน	21	39.6
มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	25	47.1
มีความเชื่อมั่นในตนเองและในกลุ่มสมาชิก	3	5.7
มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	3	5.7
ยึดถือเสียงข้างมากในการทำงาน	1	1.9

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 47.1) รองลงมา คือ มีความขยันและมีความอดทนในการทำงาน (ร้อยละ 39.6) มีความเชื่อมั่นในตนเองและในกลุ่มสมาชิกและ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 5.7) และยึดถือเสียงข้างมากในการทำงาน (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

4.1.5 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ตารางที่ 26 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความพอประมาณ)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ไม่มีความพอดีในการผลิต	26	49.1
ไม่มีความพอประมาณในการใช้วัตถุดิบ	7	13.2
ไม่มีความพอเพียงในการใช้ทรัพยากร	2	3.8
ไม่มีความรับผิดชอบต่อการใช้อุปกรณ์การผลิต	2	3.8
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	15	28.3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 26 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความพอใจในการผลิต (ร้อยละ 49.1) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 28.3) ไม่มีความพอประมาณในการใช้วัตถุดิบ (ร้อยละ 13.2) ไม่มีความพอเพียงในการใช้ทรัพยากรและไม่มีความรับผิดชอบในการใช้อุปกรณ์การผลิต (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน
(ด้านความมีเหตุผล)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ไม่มีเหตุผลในการทำงานเมื่อเกิดปัญหาขึ้น	18	33.9
ไม่ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันในบางเวลา	8	15.1
ความคิดเห็นในการทำงานแตกต่างกัน	5	9.4
ขาดความสม่ำเสมอในการผลิตและไม่มีความเสียสละ	3	5.7
ไม่ยอมรับการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม	3	5.7
ไม่มีความพร้อมและไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน	2	3.8
ไม่มีความพอใจในการผลิต	2	3.8
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	12	22.6

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเหตุผลเมื่อเกิดปัญหาขึ้น (ร้อยละ 33.9) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (22.6) ไม่ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (ร้อยละ 15.1) ความคิดเห็นในการทำงานแตกต่างกัน (ร้อยละ 9.4) ขาดความสม่ำเสมอในการผลิตและไม่มีความเสียสละและ ไม่ยอมรับการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม (ร้อยละ 5.7) ไม่มีความพร้อมและไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ไม่มีความพอใจในการผลิต (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน
(ด้านการมีภูมิคุ้มกัน)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ไม่มีเงินทุนสำรอง	30	56.6
ไม่มีการเตรียมความพร้อมการทำงาน	5	9.4
ไม่มีความรู้ที่แท้จริงและความชำนาญในการผลิตปุ๋ย	2	3.8
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	16	30.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเงินทุนสำรอง (ร้อยละ 56.6) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 30.2) ไม่มีการเตรียมความพร้อมการทำงาน (ร้อยละ 9.4) และไม่มีความรู้ที่แท้จริงและความชำนาญในการผลิตปุ๋ย (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

ตารางที่ 29 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน
(ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง	18	34.0
ไม่มีวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบใหม่ๆ	16	30.2
ไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นและไม่เข้าร่วมประชุม	2	3.8
ไม่มีวัสดุอุปกรณ์มากพอในการผลิต	1	1.9
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	16	30.2

จากตารางที่ 29 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 34.0) รองลงมา คือ ไม่มีวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบใหม่ๆ และ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 30.2) ไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นและไม่เข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 3.8) และไม่มีวัสดุอุปกรณ์มากพอในการผลิต (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน
(ด้านคุณธรรมในการทำงาน)

รายการ	ความถี่ (N=53)	ร้อยละ (%)
ไม่มีความสม่ำเสมอในการทำงานและการผลิต	19	35.9
ไม่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	9	17
ไม่มีความเสียสละต่อส่วนรวม	6	11.3
ทำงานไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด	5	9.4
ไม่มีความขยันและอดทนในการทำงาน	3	5.7
ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	11	20.8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 30 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความสม่ำเสมอในการทำงานและการผลิต (ร้อยละ 35.9) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 20.8) ไม่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 17) ไม่มีความเสียสละต่อส่วนรวม (ร้อยละ 11.3) ทำงานไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 9.4) และไม่มีความขยันและอดทนในการทำงาน (ร้อยละ 5.7) ตามลำดับ

4.2 วิจารณ์ผล

จากการศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแล่น ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 53 คน คิดเป็น (ร้อยละ 100) พบว่า มีสัดส่วนเป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.2) และเพศหญิง (ร้อยละ 20.8) มีอายุอยู่ระหว่าง 46-50 ปี มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 94.3) สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีจำนวน 5 คน และเกือบทั้งหมดมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีอาชีพเสริมเป็นอาชีพรับจ้าง นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเคยได้ยินคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” นอกจากมีการประชาสัมพันธ์และมีการถ่ายทอดความรู้ในสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อีกทั้งจากการอบรมจากหน่วยงานราชการ ซึ่งทุกคนมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายของคำว่า “การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พออยู่ พอกิน ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีการประหยัดคอออม การกระทำอย่างรอบครอบ มีเหตุผล มีการวางแผน และมีคุณธรรมพร้อมทั้งมีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น” จากข้อมูลนี้สอดคล้องกับทิลลาภรณ์ บัวสาย (2549: 9-11) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำของตนเอง และสอดคล้องกับ ภัคพงศ์ ปวงสุขและคณะ (2553: 36-37) ที่พบว่า ประชาชนในจังหวัดอำนาจเจริญทุกคนเคยได้ยินคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงและเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ การประหยัดคอออม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีเหตุผล (ร้อยละ 100.0) นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนและหมู่บ้าน รวมทั้งพัฒนากรในตำบลมีความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้รับข่าวสารข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันโดยการยึดหลักการประหยัดในการดำรงชีวิตด้วยความมานะอดทน และรอบครอบ มักมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสังคม ให้ความช่วยเหลือแบ่งปันแก่ชาวบ้าน และชุมชนประกอบอาชีพที่สุจริตมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต อีกทั้งมีการเก็บออม เพื่อเป็นทุนสำรองให้แก่ตนเองและครอบครัว เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไว้ใช้ในยามเดือดร้อน มีการพึ่งพาตนเองทางด้านและมีความพอเพียงของอาหารในครัวเรือน บางครั้งก็มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยกันด้านอาหารทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลงรวมทั้งค่าใช้จ่ายทางด้านอื่นๆด้วย สอดคล้องกับ ณรงค์ หุตานุวัตร และ นันทิยา หุตานุวัตร (2547: 35-37) ได้กล่าวการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน คือ การลดรายจ่ายการผลิตตลอดรวมถึง การเพิ่มการออม และการพึ่งพาระหว่างชุมชนเพื่อแก้ไขการขาดแคลนอาหาร ดังนั้นการผลิตส่วนใหญ่จะลดรายจ่ายในการผลิต โดยการเพิ่มการใช้แรงงานของตนเองและแรงงานคนในครอบครัว เพื่อเป็นการพึ่งพาตนเอง นอกจากนี้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันทำงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อริญญา ตัญญูเกตุ (2541: 12) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง โดยการรวมกลุ่มกันในชุมชน นั้น จะทำให้สมาชิกของชุมชนจะตระหนักในพลังและความสามารถของกลุ่มและตนเอง มีความเชื่อมั่นและมุ่งที่จะพึ่งพิงตนในที่สุด นอกจากนี้ยังกล่าวว่าในชุมชนชนบทของไทยควรเน้นระบบ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ เนื่องจากต้องการให้ชุมชนผลิตสิ่งที่เอื้อประโยชน์โดยตรงต่อการยังชีพของตนลดการพึ่งพาอาศัยจากปัจจัยภายนอกให้ได้มากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบรรลุผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีปัจจัยของการดำรงชีพที่พอเพียงต่อความต้องการของคนในสังคมนั่นเอง

นอกจากนี้เกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชนโดยรวมร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน ได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลองภพ สุสังกรกาญจน์ (2548: 2) ได้กล่าวว่าความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนคติของสังคม ได้ข้อสรุปว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเน้นการพึ่งตนเองและสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอกได้อย่างมีเหตุผลมีความซื่อสัตย์ สุจริต อดทนต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกัน ระหว่างสมาชิกชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่วนการพึ่งตัวเองในการผลิตนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่เพิ่มจากการใช้แรงงานของตนเอง และมีการนำเอาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิตมาใช้เพื่อลดรายจ่ายในการผลิต

นอกจากนี้แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเพิ่มรายได้โดยมีความเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัวและเกษตรกรมีการขายผลผลิตสู่ตลาดในและนอกชุมชน โดยการผลิตนั้นได้มีการคำนึงถึงการตลาดซึ่งสอดคล้องกับ ฉลองภพ สุสังกรกาญจน์ (2548: 6-7) ได้กล่าวว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในโครงสร้างการผลิตและภาคการค้าระหว่างประเทศ ในส่วนของภาคการค้าระหว่างประเทศ ควรเน้นที่ความหลากหลายของโครงสร้างเศรษฐกิจและควรพัฒนาขีด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสามารถในการแข่งขันด้านเทคโนโลยีควบคู่กับการพิจารณาสวัสดิการของประเทศให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในภาคของตลาดเงินและตลาดทุนควรมีการส่งเสริมการออมของประเทศให้มากขึ้นจะทำให้เราพึ่งตลาดเงินและตลาดทุนภายนอกน้อยลง ทั้งนี้การมีหนี้สินและทรัพย์สินของเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ พบว่ามีการเพิ่มการออมทั้งในค่าเงินและไม่ใช่ค่าเงินมีจำนวนหนี้สินลดลง (ร้อยละ 56.6) มีหนี้สินลดลงเนื่องจากได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการประหยัดคอดออมการกระทำอย่างรอบครอบ มีเหตุผล มีการวางแผน และมีคุณธรรมพร้อมทั้งมีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ทางด้านความพอประมาณ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความพอประมาณในการผลิต คือ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในจำนวนที่มากเกินไปทำให้วัตถุดิบและทรัพยากรในท้องถิ่นหมดไป อีกทั้งไม่มีความรับผิดชอบในการใช้อุปกรณ์การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้อุปกรณ์เกิดการชำรุดและต้องเสียเงินงบประมาณในการซื้อบำรุงอีก ด้านความมีเหตุผล พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเหตุผลในการใช้คำพูดหรือข้างอ้างต่างๆเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ไม่ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเมื่อความคิดเห็นในการทำงานแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังขาดความสม่ำเสมอในด้านการผลิต ไม่มีความพร้อมไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานด้านการมีภูมิคุ้มกัน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเงินทุนสำรองในการผลิตปุ๋ย ทำให้ไม่มีการเตรียมความพร้อมการทำงาน ซึ่งผลที่ตามมาทำให้ผู้ผลิตปุ๋ยไม่มีความรู้และความชำนาญที่แท้จริงในการผลิตปุ๋ย ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องทำให้กระบวนการผลิตปุ๋ยไม่มีวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบใหม่ๆ ด้านคุณธรรมในการทำงาน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความสม่ำเสมอในด้านการเรียนรู้ การทำงานและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทำให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เกิดการพัฒนาน้อยลง เพราะไม่ตรงต่อเวลาในการทำงาน ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากผลการวิจัยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อศึกษาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 8 ตอน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2554 ถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวนทั้งหมด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.2) และเพศหญิง (ร้อยละ 20.8) มีอายุอยู่ระหว่าง 46-50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 37.7) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 94.3) มากที่สุดมีสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะมีจำนวน 5 คน (ร้อยละ 35.8) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 43.4) รองลงมา คือ ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 34.0) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 11.7) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 7.5) และระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 3.8) มีการประกอบอาชีพหลักเกษตรกรกรรม (ร้อยละ 96.2) และส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเสริมเป็นอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 81.1) มีรายได้สูงสุด 240,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 30,000 บาท/ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 83,018.87 บาท/ปี และมีรายได้อยู่ระหว่าง 80,001-100,000 บาท/ปี มากที่สุด ตามลำดับ

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง (ร้อยละ 86.8) และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาศัยอยู่กับญาติ (ร้อยละ 13.2) มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 75 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ (ร้อยละ 30.2) มากที่สุด จำนวนที่ดินใช้ในกิจกรรมส่วนใหญ่จะทำการระหว่าง 21-30 ไร่ (ร้อยละ 30.2) รองลงมา คือ ทำไร่จำนวน 1 ไร่ (ร้อยละ 28.3) เลี้ยงปลาจำนวน 1 บ่อ (ร้อยละ 13.2) และทำสวนจำนวน 1 ไร่ (ร้อยละ 1.9) มีวิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพเกษตรจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 66.0) รองลงมา คือ คนในครอบครัว (ร้อยละ 64.2) การลองผิดลองถูกด้วยตนเอง (ร้อยละ 62.3) การเรียน การอบรม (ร้อยละ 47.2) จากวิทยุ (ร้อยละ 17.0) จากหนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร (ร้อยละ 13.2) และ อื่นๆ (ร้อยละ 1.9)ตามลำดับ

5.1.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเคยได้ยินคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 100.0) และส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่า คือ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงพออยู่ พอกิน ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (ร้อยละ 32.1)

5.1.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง คือ การประหยัดคอออม (ร้อยละ 100.0) การกระทำอย่างรอบคอบ (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีเหตุผล การวางแผน และการมีคุณธรรม (ร้อยละ 98.1) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (ร้อยละ 84.9) และการมีความรู้ในเรื่องต่างๆ (ร้อยละ 75.5)

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีแนวทางการปฏิบัติตนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นการเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวก่อนจากนั้นค่อยไปไกลตัว (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองก่อนจะขยายผลไปยังผู้อื่น (ร้อยละ 98.1) ต้องเริ่มจากการมีใจเชื่อมั่น ยอมรับก่อนแล้วจึงจะทำได้ เป็นการเริ่มจากทำเรื่องที่ย่าง ๆ ก่อนจากนั้นเริ่มทำในเรื่องที่ยาก ๆ ตามมา และเป็นการทำงานเล็ก ๆ ก่อนแล้วค่อยขยายงานให้ใหญ่ขึ้น (ร้อยละ 96.2) และเป็นเพียงแนวความคิดแต่กระทำจริงได้ยาก (ร้อยละ 24.5)

5.1.3.2 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยการยึดหลักความประหยัดในการดำรงชีวิต (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ ประกอบอาชีพด้วยความขยัน มานะ อดทน และรอบคอบ และให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันแก่เพื่อนบ้าน และชุมชน (ร้อยละ 98.1) ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม ได้สะสม และเก็บทุนสำรองของตนเองและครอบครัวเพื่อใช้ในยามเดือดร้อน และเมื่อมีปัญหาท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้ (ร้อยละ 96.1) มีการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว (ร้อยละ 94.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 83.60) ลด ละ และ เลิก การแก่งแย่งแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ร้อยละ 79.2) และลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน หรือเสื่อมเสีย (ร้อยละ 35.8)ตามลำดับ

5.1.3.3 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพอเพียงของอาหารในครัวเรือนและมีการแลกเปลี่ยนผลกำไรจ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลง (ร้อยละ 96.2) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครัวเรือนลดลง (ร้อยละ 90.3) ส่วนการพึ่งตัวเองในการผลิตนั้นส่วนใหญ่เพิ่มการใช้แรงงานของตนเอง (ร้อยละ 90.6) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิต (ร้อยละ 83.0) และลดรายจ่ายในการผลิต (ร้อยละ 43.4) นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่มีการเพิ่มรายได้และความเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว (ร้อยละ 96.2) มีการขายผลผลิตสู่ตลาดในและนอกชุมชน (ร้อยละ 92.5) และมีการผลิตที่คำนึงถึงการตลาด (ร้อยละ 86.8) การมีหนี้สินและทรัพย์สินโดยส่วนใหญ่พบว่ามีการเพิ่มการออมทั้งในค่าเงินและไม่ใช่ค่าเงิน (ร้อยละ 92.5) จำนวนหนี้สินลดลง (ร้อยละ 56.6)

5.1.3.4 การเป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นที่พึ่งแก่คนอื่น และชุมชน โดยร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน (ร้อยละ 98.1) ได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทนต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน (ร้อยละ 96.2) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 94.3)ตามลำดับ

5.1.4 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

5.1.4.1 กระบวนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้านเพื่อผลิตเนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 52.8) รองลงมา มีการประชุมเพื่อตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและรับสมาชิกสมาชิกผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 32.1) รองลงมาคือ การชักชวนจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 11.3) เกิดจากการแนะนำของหน่วยงานราชการและ เนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.4.2 ส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 75.5) รองลงมา คือ การเข้าประชุมวางแผนการดำเนินงาน (ร้อยละ 15.1) การแสดงความคิดเห็นและเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่วมประชุม (ร้อยละ 5.7) และเข้าร่วมอบรมประชุมเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.4.3 ตำแหน่งในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก (ร้อยละ 64.2) และเป็นกรรมการ (ร้อยละ 35.8)

5.1.4.4 หน้าที่ของเกษตรกรในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ผลิตและนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ (ร้อยละ 52.8) รองลงมา คือ ดำเนินการประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ (ร้อยละ 13.2) ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 9.4) ผลิตปุ๋ยและเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 7.5) ดูแลอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต (ร้อยละ 5.7) ดูแลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการอัดเม็ด ดูแลและตรวจสอบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์การผลิต เป็นผู้ช่วยการผลิต วางแผนและบริหารงานด้านต่างๆ และแสดงความคิดเห็นเข้าร่วมประชุมและผลิตปุ๋ย มีจำนวนเท่ากัน คือ (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

5.1.4.5 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เข้าร่วมทุกครั้ง (ร้อยละ 69.8) รองลงมา คือ น้อยครั้ง (ร้อยละ 26.4) และเป็นประจำ (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.4.6 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน

1. ด้านความพอประมาณ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพอประมาณในการผลิต (ร้อยละ 54.7) รองลงมา คือ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 22.6) ผลิตแค่พอจำหน่ายในกลุ่มและเกษตรกรในหมู่บ้าน (ร้อยละ 9.4) ใช้วัสดุและส่วนผสมในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 7.5) มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดและไม่เบียดเบียนผู้อื่น (ร้อยละ 3.8) และไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

2. ด้านความมีเหตุผลพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม (ร้อยละ 37.7) รองลงมา คือ มีเหตุผลในการทำงาน (ร้อยละ 34.0) ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างรอบคอบและ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม (ร้อยละ 9.4) คิดก่อนทำและมีความรอบคอบในการทำงาน (ร้อยละ 5.7) มีการเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและมีความสม่ำเสมอในการผลิต (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความรู้และมีเงินทุนสำรองในการใช้จ่าย (ร้อยละ 64.1) รองลงมา คือ มีการเตรียมความพร้อมในการทำงาน (ร้อยละ 3.02) มีเหตุผลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ร้อยละ 3.8) และมีการถือหุ้นของสมาชิก (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ศึกษาจากเอกสารและดูจากทีวี(ร้อยละ 32.1) รองลงมา คือ มีการอบรมให้กับสมาชิก (ร้อยละ28.3) มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ร้อยละ 24.6) จากการศึกษาค้นคว้า การลองผิดลองถูก และการอบรม (ร้อยละ 9.4) แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา (ร้อยละ 3.8) และการแสวงหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

5. ด้านคุณธรรมในการทำงานพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 47.1) รองลงมา คือ มีความขยันและมีความอดทนในการทำงาน (ร้อยละ 39.6) มีความเชื่อมั่นในตนเองและในกลุ่มสมาชิกและ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 5.7) และซื่อสัตย์ซื่อซึ้งมากในการทำงาน (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

5.1.5 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

5.1.5.1 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน(ด้านความพอประมาณ) พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความพอดีในการผลิต (ร้อยละ 49.1) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 28.3) ไม่มีความพอประมาณในการใช้วัตถุดิบ (ร้อยละ 13.2) ไม่มีความพอเพียงในการใช้ทรัพยากรและไม่มีความรับผิดชอบในการใช้อุปกรณ์การผลิต (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.5.2 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านความมีเหตุผล) พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเหตุผลเมื่อเกิดปัญหาขึ้น (ร้อยละ 33.9) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 22.6) ไม่ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (ร้อยละ 15.1) ความคิดเห็นในการทำงานแตกต่างกัน (ร้อยละ 9.4) ขาดความสม่ำเสมอในการผลิตและไม่มีความเสถียรและไม่ยอมรับการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม (ร้อยละ 5.7) ไม่มีความพร้อมและไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ไม่มีความพอดีในการผลิต (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.5.3 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน(ด้านการมีภูมิคุ้มกัน) พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีเงินทุนสำรอง (ร้อยละ 56.6)รองลงมา คือไม่ได้ นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 30.2) ไม่มีการเตรียมความพร้อมการทำงาน (ร้อยละ9.4) และไม่มีความรู้ที่แท้จริงและความชำนาญในการผลิตปุ๋ย (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

5.1.5.4 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน(ด้านการแสวงหาความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์) พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ขาดการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง(ร้อยละ 34.0) รองลงมา คือไม่มีวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบใหม่ๆ และไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 30.2) ไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นและไม่เข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 3.8) และไม่มีวัสดุอุปกรณ์มากพอในการผลิต (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.5.5 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน (ด้านคุณธรรมในการทำงาน) พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความสม่ำเสมอในการทำงานและการผลิต (ร้อยละ 35.9) รองลงมา คือ ไม่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ร้อยละ 20.8) ไม่มีความซื่อสัตย์ในการทำงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ร้อยละ 17) ไม่มีความเสียสละต่อส่วนรวม (ร้อยละ 11.3) ทำงานไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 9.4) ไม่มีความขยันและอดทนในการทำงาน (ร้อยละ 5.7)

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีข้อเสนอแนะต่อกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ควรนำผลวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประกอบในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในประเด็นที่มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้านเพื่อลดต้นทุนในการผลิตเนื่องจากปุ๋ยมีเคมีราคาแพงจึงได้รวมกลุ่มกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 52.8) ซึ่งส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 75.5) เข้าร่วมการประชุมวางแผนการดำเนินงาน (ร้อยละ 15.1) มีการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมประชุม (ร้อยละ 5.7) และการเข้าร่วมอบรม ประชุมเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพียงร้อยละ 3.8 และพบปัญหาความสม่ำเสมอในการผลิตอาจจะเนื่องมาจากข้อจำกัดเรื่องเวลา และการประกอบอาชีพ และการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการกลุ่มได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในเรื่องของการวางแผนประชุมและการแสวงหาโอกาสให้สมาชิกได้เข้าศึกษาดูงาน และอบรมเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกได้มีการพัฒนาความความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญต่อกระบวนการกลุ่มของผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และให้การสนับสนุนให้กลุ่มสามารถพัฒนาทั้งในด้านกระบวนการทำงาน การผลิต และการตลาดให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านได้มีความรู้และมองเห็นความสำคัญต่อการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ผ่านทางสื่อท้องถิ่น เช่น เสียงตามสายในหมู่บ้าน วิทยุชุมชน เป็นต้น

4. จากผลการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงานของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์พบว่าสมาชิกทุกคนได้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีและนำมาเป็นแนวทางในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ จึงควรมีการชักชวนหรือแนะนำให้เพื่อนบ้านได้ปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้มีการขยายตัวของการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ทั้งในเรื่องการผลิตและการรักษาสภาพของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะควรทำการวิจัย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในหลาย ๆ กลุ่มในตัวอำเภอ จังหวัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในแต่ละกลุ่ม ว่ามีกระบวนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อย่างไร และมีปัญหาอะไรบ้างในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มให้มีความยั่งยืนต่อไป และในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทุกขั้นตอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1. ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ควรจะมีการลดคำถามบางส่วนที่ไม่จำเป็นลงบ้าง เพราะกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ส่วนใหญ่ไม่เวลาดตอบคำถามและไม่เข้าใจในคำถามนั้นผู้วิจัยต้องใช้เวลานานในการอธิบายคำถาม

2. การเดินทางไปสัมภาษณ์เกษตรกร ผู้วิจัยต้องแต่งตัวให้สุภาพเรียบร้อยเพื่อสร้างศรัทธาเชื่อถือหรือความมั่นใจให้กับเกษตรกร ดังนั้นผู้มาสัมภาษณ์ต้องมีเจตนาดี และต้องการทราบข้อมูลอย่างแท้จริง

3. ก่อนที่จะสัมภาษณ์เกษตรกรควรแนะนำตัวก่อนและชี้แจงวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์ และนอกจากนี้ในการสัมภาษณ์เกษตรกรควรสร้างความเป็นกันเองโดยการสนทนามากกว่าการตั้งคำถามเรียงตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ และอาจจะมีการถ่ายรูปบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ เพื่อช่วยต่อการสัมภาษณ์และเพื่อให้สามารถบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วน และหลังจากสัมภาษณ์เสร็จสิ่งที่สำคัญที่สุด คือการกล่าวขอบคุณเกษตรกรที่ให้การสัมภาษณ์

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2541. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง. 65 น.
- กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. 2546. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 197 น. อ้างโดย ภักพวงศ์ ปวงสุข. 2553. เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย ลิมิตเต็ด พาเทนอร์ชิฟ. 160 น.
- จุมพล สุขเกื้อ. 2550. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 126 น.
- ฉลองภพ สุตังกรกาญจน์. 2548. รายงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงของมูลนิธิสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI): การเสวนาการพัฒนางองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ณ ห้องประชุม Solon C โรงแรมเจ ดับบลิว เมอร์ริออท. แหล่งที่มา: <http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=1022>, 10 เมษายน 2550.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2540. เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด. 138 น.
- ณรงค์ หุตานูวัตร และนันทิยา หุตานูวัตร. 2547. เกษตรกรรมยั่งยืน กระบวนการทัศน์ กระบวนการและตัวชี้วัด. นนทบุรี: มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย). 311 น.
- ทรงชัย ดิยานนท์. 2548. การศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 164 น.
- ธันวา จิตต์สงวน. 2548. รายงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตร: การเสวนาการพัฒนางองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ณ ห้องประชุม Solon C โรงแรมเจ ดับบลิว เมอร์ริออท. แหล่งที่มา: <http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=1022>, 10 เมษายน 2550.
- นิคม มุสิกคามะ. 2542. ทฤษฎีใหม่ในหลวง: ชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน. 38 น.
- บุญแสน เตียนอุลธรรม. 2549. ปัญหาเกษตรกรไทยกับการใช้ปุ๋ยเคมี. แหล่งที่มา: http://www.nsruc.ac.th/e-learning/soil/lesson_11_6.php, 5 พฤศจิกายน 2553.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บัณฑิต อ่อนคำ. 2542. รับวิกฤติโลก ปี 2000 เศรษฐกิจยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. 297 น.
- ประเวศ วะสี. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน. 74 น.
- พุทธินันท์ สุขพรวรรกุล. 2549. ภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย. 160 น.
- ภักพงศ์ ปวงสุข. 2553. เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย ลิมิตเต็ด พาทเนอร์ชิพ. 160 น.
- ภักพงศ์ ปวงสุข รัชดากร พลภักดี และอรุณรัศมี แสงศิลา. 2553. “ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผองประชาชน จังหวัดอำนาจเจริญ”. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 9(2): น. 31-40.
- มาฆะ จิตตะสังคะ. 2537. “องค์การเอกชนกับการพัฒนาชนบท”. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: คณะวิชาการส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: น. 203-210 .
- มูลนิธิชัยพัฒนา, 2553. เศรษฐกิจพอเพียง. แหล่งที่มา, <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html>, 8 กุมภาพันธ์ 2553.
- ลีลาภรณ์ บัวสาย. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง : ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน. 11 น.
- ลีลาภรณ์ บัวสาย. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง : ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน. 11 น. อ้างโดย
- ภักพงศ์ ปวงสุข. 2553. เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย ลิมิตเต็ด พาทเนอร์ชิพ. 160 น.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2553. เศรษฐกิจพอเพียง. แหล่งที่มา: http://www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen/kkb5.html, 8 กุมภาพันธ์ 2553.
- ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง. 2552. ดินเสื่อมโทรมและแนวทางการแก้ไข. แหล่งที่มา: <http://www.atom.rmutphysics.com/charud/oldnews/0/286/3/science/bio3/indexnan6.htm>, 5 พฤศจิกายน 2553.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

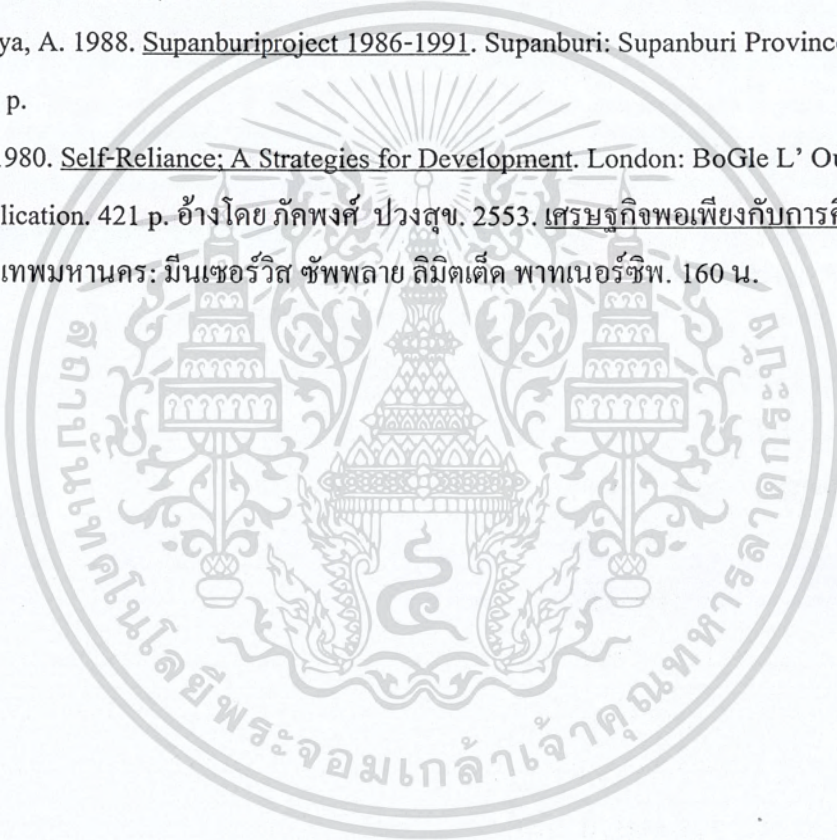
บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมบัติ กุสุมาวลี. 2550. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร. เอกสารสัมมนาวิชาการประจำปี 2550: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 63 น. (อัดสำเนา)
- สมคิด พรหมจ้อย และคณะ. 2546. เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานใต้: ความอยู่รอดของชุมชนตามกลไกการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีสร้างสรรค์. 216 น.
- เสรี พงศ์พิศ. 2550. เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์. 165 น.
- สุขวิทย์ โสภากล. 2553. เศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิดและการขับเคลื่อนในภาคเกษตรกรรม. สาขาวิชาเศรษฐกิจพอเพียง คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 50 น. (อัดสำเนา)
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. 2542. ทฤษฎีใหม่ในหลวง: ชีวิตที่พอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน. 205 น.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. แหล่งที่มา: <http://www.sufficiency-economy.grandplanet.com/show.php?Id=1>, 25 ธันวาคม 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551. จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: เพชรรุ่งการพิมพ์. 175 น.
- อนุ สง่าเรืองฤทธิ์. 2549. “ทางเลือกชุมชนสู่วิถีพึ่งตนเอง” ใน พุทธินันท์ สุขพรวรกุล. 2549. ภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย. 160 น.
- อภิชัย พันธเสน. 2548. สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคชนบท: การเสวนาการพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ณ ห้องประชุม Solon C โรงแรมเจ ดับบลิว เมอร์ริออท. แหล่งที่มา: <http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=1022>, 5 ตุลาคม 2550.
- อรัญญา ตัญญาเกตุ. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการป่าวังโป่ง – ชนแดน – วังคำแพง จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 111 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อานัฐ ดัน โข. 2550. เกษตรธรรมชาติประยุกต์: ระบบเกษตรในประเทศไทย : การเกษตรแผนปัจจุบันหรือเกษตรเคมี. ศูนย์ข้อมูลเกษตรกรรมแม่โจ้ ภาควิชาทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. แหล่งที่มา: <http://www.maejonaturalfarming.org>, 5 พฤศจิกายน 2553.
- Wongse-araya, A. 1988. Supanburiproject 1986-1991. Supanburi: Supanburi Province Publish. 111 p.
- Galtong, J. 1980. Self-Reliance; A Strategies for Development. London: BoGle L' Ouverture Publication. 421 p. อ้างโดย ภักทวงศ์ ปวงสุข. 2553. เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย ลิมิตเต็ด พาทเนอร์ชิพ. 160 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. โทร. 3699, 6072

ที่ ศธ 0524.04/ 0481

วันที่ 1๐ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำลอง ศรีสุวรรณ

ด้วย ว่าที่ ร.ต. ไพฑูรย์ ทองสุข นักศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์ทำการศึกษาค้นคว้าประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ จังหวัดสุรินทร์”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องของเครื่องมือในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สาขาวิชา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อ่ำพล ทองอะรา)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและสารสนเทศ

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. โทร. 3699, 6072

ที่ ศธ 0524.04/ 0481

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ศราวุธ อินทรเทศ

ด้วย ว่าที่ ร.ต. ไพฑูรย์ ทองสุข นักศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์ทำการศึกษาค้นคว้าประกอบการทำปัญหาพิเศษเรื่อง “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้าน โนนแดน ต.บึงใหญ่ จ.นครราชสีมา”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องของเครื่องมือในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สาขาวิชา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อ่ำพล ทองอระรา)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและสารสนเทศ

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่.....

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในกระบวนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านโนนแคน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ

1. ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์
2. แบบสัมภาษณ์มี 8 ตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
 - 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัว
 - 2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.4 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 2.5 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ
 - 2.6 การเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่นและชุมชน
 - 2.7 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.8 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ขอขอบพระคุณ
ว่าที่ร้อยตรีไพฑูรย์ ทองสุข
ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ
 - โสด สมรส หย่าร้าง หม้าย
4. สมาชิกในครอบครัว.....คน
5. ระดับการศึกษาสูงสุด
 - ป. 4 ป. 6 ม. 3 ม. 6
 - ปริญญาตรี ปริญญาโท อื่น ๆ (ระบุ).....
6. อาชีพหลัก
 - รับราชการ เกษตรกร พนักงานบริษัท รับจ้าง
 - พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว ไม่ได้ประกอบอาชีพ
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
7. อาชีพเสริม
 - เกษตรกร พนักงานบริษัท รับจ้าง
 - ธุรกิจส่วนตัว ไม่มีอาชีพเสริม อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
8. รายได้ของครอบครัว.....บาท/ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครอบครัว

1. สมาชิกในครอบครัวท่านมีจำนวน.....คน
2. ที่อยู่อาศัย
 - มีบ้านเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับญาติ อื่น ๆ (ระบุ)
3. พื้นที่ทำการเกษตร
 - ไม่มี มี (หากมีระบุข้อมูลต่อไปนี้)

จำนวนที่ดิน จำนวนไร่ ใช้ในกิจกรรมใดบ้าง

 - ทำนา.....ไร่ ทำสวน.....ไร่
 - ทำไร่.....ไร่ ไร่นาสวนผสม.....ไร่
 - เลี้ยงปลา.....บ่อ อื่น ๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ท่านเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรและพัฒนาอาชีพของท่านจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- คนในครอบครัว การลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง
 จากวิทยุ จากเพื่อนบ้าน
 จากการเรียน การอบรม จากหนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร
 อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1. ท่านเคยได้ยินคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หรือไม่

- เคย (ตอบข้อ 2) ไม่เคย

2. ให้ท่านอธิบายคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ท่านคิดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ.....			
1. การประหยัด อดออม			
2. การไม่เบียดเบียนผู้อื่น			
3. การมีเหตุผล			
4. การกระทำอย่างรอบคอบ			
5. การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ			
6. การวางแผน			
7. การมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความรู้ในวิชาชีพ ความด้านสังคม ฯ			
8. การมีคุณธรรม			
ท่านคิดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับท่านนั้น...			
1. เป็นเพียงแนวความคิดแต่กระทำจริงได้ยาก			
2. ต้องเริ่มจากการมีใจเชื่อมั่น ยอมรับก่อนแล้วจึงจะทำได้			
3. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองก่อนจะขยายผลไปยังผู้อื่น			
4. เป็นการเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวก่อนจากนั้นค่อยไปไกลตัว			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
5. เป็นการเริ่มจากทำเรื่องที่ยาก ๆ ก่อนจากนั้นเริ่มทำในเรื่องที่ยาก ๆ ตามมา			
6. เป็นการทำงานเล็ก ๆ ก่อนแล้วค่อยขยายงานให้ใหญ่ขึ้น			

ตอนที่ 4 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
1. ท่านยึดหลักความประหยัดในการดำรงชีวิต			
2. ท่านได้มีการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว			
3. ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม			
4. ท่านลด ละ และ เลิก การแก่งแย่งแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตนเอง			
5. ท่านประกอบอาชีพด้วยความซื่อ มานะ อดทน และรอบคอบ			
6. ท่านได้สะสม และเก็บทุนสำรองของตนเองและครอบครัวเพื่อใช้ในยามเดือดร้อน			
7. ท่านลด ละ และ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน หรือเสื่อมเสีย			
8. เมื่อท่านมีปัญหาท่านสามารถพึ่งพาตนเองได้			
9. ท่านให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันแก่เพื่อนบ้าน และชุมชน			
10. ท่านมักจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 5 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
ท่านคิดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ท่าน.....			
1. การพึ่งตนเองด้านอาหาร			
1.1 มีความพอเพียงของอาหารในครัวเรือน			
1.2 มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตซึ่งเป็นการพึ่งพากันด้านอาหาร			
1.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลง			
1.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครัวเรือนลดลง			
2. การพึ่งตนเองในการผลิต			
2.1 ลดรายจ่ายในการผลิต			
2.2 เพิ่มการใช้แรงงานของตนเอง			
2.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิต			
3. การเพิ่มรายได้			
3.1 มีการผลิตที่ค้ำึงถึงการตลาด			
3.2 มีการขายผลผลิตสู่ตลาดในและนอกชุมชน			
3.3 มีรายได้และความเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว			
4. การมีหนี้สินและทรัพย์สิน			
4.1 จำนวนหนี้สินลดลง			
4.2 มีการเพิ่มการออมทั้งในค่าเงินและไม่ใช้ค่าเงิน			

ตอนที่ 6 การเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่น และชุมชน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
1. ท่านได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชนอยู่เสมอ			
2. ท่านพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด			
3. ท่านได้ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนและนอกชุมชน			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ แน่ใจ
4. ท่านได้สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน			
5. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง			
6. ท่านมีความซื่อสัตย์สุจริต ออกล้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน			

ตอนที่ 7 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

1. กระบวนการรวมกลุ่มของผู้ผลิตปุ๋ยเกิดขึ้นได้อย่างไร

.....

.....

2. ท่านมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มอย่างไรบ้าง

.....

.....

3. ตำแหน่งในกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

หัวหน้ากลุ่ม กรรมการ สมาชิก อื่น ๆ (ระบุ)

4. จากข้อ 3 ท่านทำหน้าที่อะไรบ้าง

.....

.....

5. กิจกรรมหลักของการรวมกลุ่ม คือ จำนวนครั้ง/เดือน

อื่นๆ

6. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมข้อ 5 อย่างไร

เข้าร่วมทุกครั้ง เป็นประจำ น้อยครั้ง ไม่เคยเข้าร่วมเลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ในการทำงานได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างไรบ้าง

7.1 ความพอประมาณ.....

.....
.....
.....

7.2 ความมีเหตุผล.....

.....
.....
.....

7.3 การมีภูมิคุ้มกัน (เช่นการเตรียมความพร้อม การสำรองเงินทุน และอื่นๆ เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม)

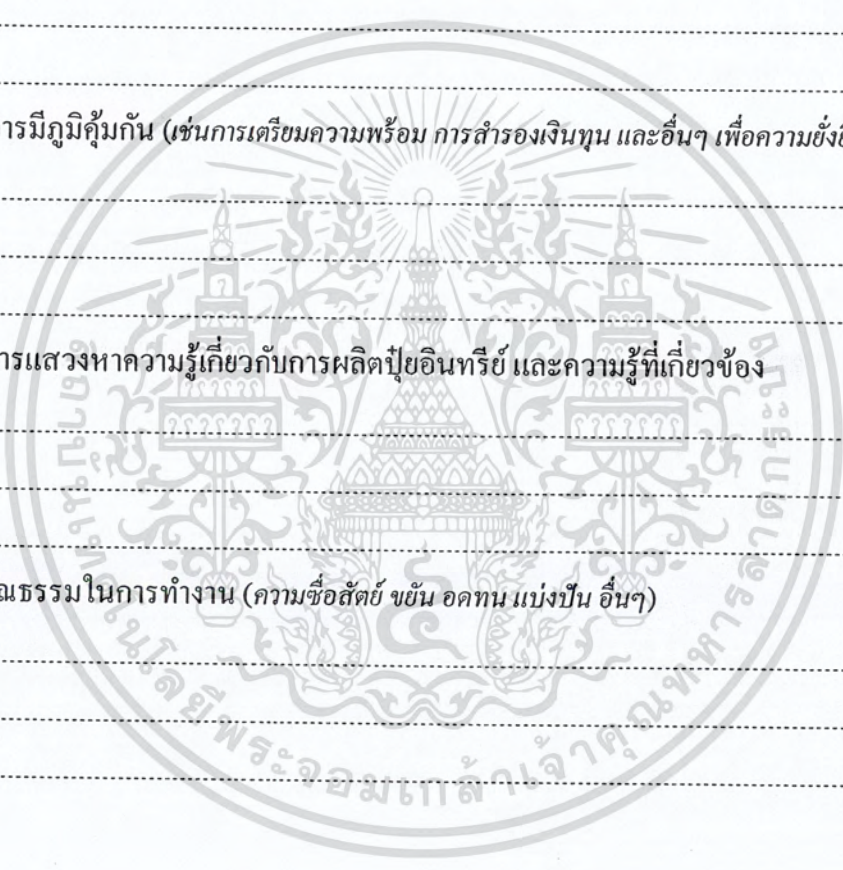
.....
.....
.....

7.4 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และความรู้ที่เกี่ยวข้อง

.....
.....
.....

7.4 คุณธรรมในการทำงาน (ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน แบ่งปัน อื่นๆ)

.....
.....
.....

ตอนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

8.1 ความพอประมาณ.....

.....

.....

8.2 ความมีเหตุผล.....

.....

.....

8.3 การมีภูมิคุ้มกัน (เช่นการเตรียมความพร้อม การสำรองเงินทุน และอื่นๆ เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม)

.....

.....

8.4 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และความรู้ที่เกี่ยวข้อง

.....

.....

8.4 คุณธรรมในการทำงาน (ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน แบ่งปัน อื่นๆ)

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้สัมภาษณ์